

Inspectieonderzoek: 'Toepassing Politiegeweld'.

Inspectieonderzoek van de Raad voor de rechtshandhaving naar de wijze waarop het gebruik van geweld door de politie in Curaçao is geregeld.

Colofon

Uitgever: Raad voor de rechtshandhaving
Jaar: 2014
Maand: Oktober
Plaats: Willemstad, Curaçao
Vindplaats Internet: www.raadrechtshandhaving.com

Lijst van afkortingen

ARBO	Arbidsomstandigheden Consult
AT	Aanhoudingsteam
BIZ	Bureau Interne Zaken
CAT	Committee Against Torture
CKPC	Chef Korps Politie Curaçao
CMK	Centrale Meldkamer
EVRM	Europese Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens
HOvJ	Hoofdofficier van Justitie
HRM	Human Resource Management
IBT	Integrale Beroepsvaardigheid Training
ME	Mobiele Eenheid
MvT	Memorie van Toelichting
KPC	Korps Politie Curaçao
LrC	Landsrecherche Curaçao
OM	Openbaar Ministerie
ORV	Opleidingsinstituut Rechtshandhaving en Veiligheidszorg
OvJ	Officier van Justitie
PG	Procureur Generaal
PIOG	Politie Instituut Openbare orde en Gevaarbeheersing

Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen.....	3
Inhoudsopgave	4
Voorwoord	7
Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	8
De wettelijke regelingen	9
Beheersing van de geweldmiddelen.....	10
De theoretische kennis van geweldbeheersing	11
Preventie	13
Registratie van de toetsen	14
De bewaring.....	14
De procedurele afhandeling	14
Opname van aangiften en klachten.....	15
De registratie van geweldtoepassing.....	15
Projectmatige uitvoering van onderzoeken en planning.....	16
Het disciplinair traject.....	16
Het strafrechtelijk traject.....	17
1. Inleiding.....	20
1.1. Aanleiding en probleemstelling	20
1.2. Operationalisering	21
1.3. Doelstelling	21
1.4. Onderzoeksvraag	21
1.5. Afbakening	22
1.6. Onderzoek aanpak- en methode	22
1.7. Leeswijzer.....	23

2. Bevindingen beheersing Politiegeweld.....	24
2.1. Inleiding.....	24
2.2. Het wettelijk kader.....	24
2.3. Beheersing van de geweldmiddelen.....	25
2.4. De theoretische beheersing van instructies geweldbeheersing.....	30
2.5. De preventie.....	35
2.6. De registratie van de toetsen.....	37
2.7. De bewaring.....	37
3. Bevindingen na toepassing politiegeweld.....	38
3.1. De inleiding.....	38
3.2. Procedurele afhandeling van aangewend geweld.....	38
3.2.1. De melding.....	38
3.2.2. Opname van aangiften en klachten.....	40
3.2.3. De registratie van geweldtoepassing.....	44
3.2.4. Projectmatige uitvoering van onderzoeken en planning.....	45
3.2.5. Het disciplinair traject.....	46
3.2.6. Het strafrechtelijk traject.....	47
4. Analyse.....	50
4.1. Inleiding.....	50
4.2. Het wettelijk kader.....	50
4.3. De beheersing van de geweldmiddelen.....	51
4.4. De theoretische kennis van instructies geweldbeheersing.....	53
4.5. De preventie.....	56
4.6. De registratie van de toetsen.....	56
4.7. De bewaring.....	56
4.8. De procedurele afhandeling van politiegeweld.....	57
4.8.1. De melding.....	57
4.8.2. Opname van aangiften en klachten.....	57
4.8.3. De registratie van geweldtoepassing.....	58
4.8.4. Projectmatige uitvoering van onderzoeken en planning.....	59

4.8.5. Het disciplinair traject.....	59
4.8.6. Het strafrechtelijk traject.....	60
5. Conclusies en aanbevelingen	61
5.1. De conclusies.....	61
5.2. De aanbevelingen	62
BIJLAGE I: Lijst van geïnterviewde personen	64
BIJLAGE II: Toetsingskader.....	65

Voorwoord

In zijn 'Jaarplan 2014' heeft de Raad voor de rechtshandhaving (hierna: de Raad) bepaald welke onderzoeken in 2014 worden uitgevoerd. Eén van deze onderzoeken betreft het onderzoek 'Toepassing van Politiegeweld'. Het betreft het eerste onderzoek van de Raad over dit onderwerp. De Raad wenst de toepassing van politiegeweld inzichtelijk te maken, zodat mogelijke knelpunten kunnen worden geconstateerd en opgelost. Dit rapport behelst het resultaat van het eerdergenoemde onderzoek van de Raad. Centraal in dit onderzoek staan de activiteiten die vóór en ná de toepassing van geweld moeten worden ondernomen. Een belangrijke constatering van de Raad is dat het kennisniveau van politieambtenaren met betrekking tot geweldstoepassing vatbaar is voor verbetering. De Raad spreekt de hoop en de verwachting uit dat deze inspectie zal bijdragen aan verbetering van het proces. De Raad is de personen die zijn benaderd zeer erkentelijk voor hun medewerking.

RAAD VOOR DE RECHTSHANDHAVING

Mr. G.H.E. Camelia, voorzitter

Mr. F.E. Richards en

Mr. Th.P.L. Bot

Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

Op grond van artikel 3, eerste lid, onder a, van de Rijkswet Raad voor de rechtshandhaving is de Raad voor de rechtshandhaving (hierna: de Raad) onder andere belast met de algemene inspectie van de politie. De Raad heeft in zijn jaarplan voor 2014 vastgelegd welke onderwerpen dit jaar aan bod komen. Eén van deze onderwerpen is: 'Toepassing van Politiegeweld'.

De Raad acht in dit onderzoek van belang om de processen en de activiteiten die vóór en na de toepassing van geweld door de politie plaatsvinden inzichtelijk te maken. De geoefendheid voor het aanwenden van geweld, de theoretische kennis van politieambtenaren en preventieve maatregelen komen aan de orde als aspecten van de procedure voorafgaand aan de toepassing van geweld. Onder de activiteiten, die tot de fase na de toepassing van geweld behoren vallen de melding van politiegeweld, de registratie en de strafrechtelijke en disciplinaire onderzoeks aanpak.

Voor dit onderzoek zijn een centrale vraag en een aantal deelvragen geformuleerd die als volgt luiden:

De centrale vraag luidt:

Hoe is in Curaçao het gebruik van geweld door de politie geregeld?

De deelvragen:

Deelvragen:

1. Welke zijn de relevante wettelijke bepalingen ten aanzien van politiegeweld en op welke wijze wordt dit geregeld?
2. Hoe staat het met de parate kennis van de bevoegde ambtenaren over de ambtsinstructie? Zijn er verplichte proeven (bijvoorbeeld schietvaardigheid) voor het hanteren van vuurwapens waarbij automatisch vuur kan worden afgegeven?
3. Wordt bij de afhandeling van geweldsincidenten conform de ambtsinstructie gehandeld?
4. Is er een registratie van geweldsincidenten en zo ja, leveren die een indicatie op over de mate waarin conform de geweldsinstructie wordt gehandeld?
5. Welke procedures worden gevolgd bij de disciplinaire en de strafrechtelijke afhandeling?

De wettelijke regelingen

Curaçao is gebonden aan het Europese Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens (verder EVRM) en het Folterverdrag. Volgens artikel 3 van het EVRM kan niemand worden onderworpen aan foltering of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen.

De bevoegdheid van de ambtenaar van politie aangesteld voor de uitvoering van de politietaak om geweld aan te wenden tegen personen en goederen en vrijheidsbeperkende middelen te gebruiken wordt ontleend aan artikel 13 van de Rijkswet Politie.

Ter uitvoering van het folterverdrag is een Landsverordening, 'Uitvoeringslandsverordening folteringverdrag', tot stand gebracht. Daarin is bepaald dat bij mishandeling door ambtenaar of een anderszins ten dienste van de overheid werkzame persoon tegen personen een gevangenisstraf van maximaal 15 jaar of geldboete van ten hoogste honderdduizend gulden kan worden opgelegd.

Volgens de onderlinge regeling houdende kwaliteitseisen, opleidings- en trainingsvereisten politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hierna onderlinge regeling) moet een ambtenaar steeds voor de duur van een kalenderjaar geoefend zijn in het gebruik van een gewelddmiddel en voor de duur van een kalenderhalfjaar geoefend zijn in het gebruik van een vuurwapen.

De bewapening die politieambtenaren bevoegd zijn om te dragen en de overige uitrusting van de politie worden in het Landsbesluit bewapening en overige uitrusting politie geregeld.

De wettelijke bepalingen met betrekking tot het aanwenden van politiegeweld zijn in het Landsbesluit Ambtsinstructie politie opgenomen. Daarin wordt in artikel 6, eerste lid, als voorwaarde gesteld dat de ambtenaar zich voortdurend in de kennis van zijn plichten, bevoegdheden en alle andere zaken met betrekking tot zijn taken moet bekwalen. Verder moet de ambtenaar zich voortdurend op de hoogte stellen van de in het land geldende wettelijke regelingen, die voor de politie van belang zijn en van de voor hem geldende regelingen, dienstvoorschriften en de ambtelijke instructies.

De Raad is van oordeel dat met deze bepalingen voldoende wettelijke waarborgen zijn gesteld om excessief politiegeweld te voorkomen en desnoods te bestraffen.

Beheersing van de geweldmiddelen

Volgens artikel 10 van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie is het gebruik van een geweldmiddel uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar die in het gebruik van dat geweldmiddel is geoefend. Om geoefend te zijn in het aanwenden van geweldmiddelen moeten de politieambtenaren de cursus Integrale Beroepsvaardigheid (verder IBT) behalen. Voor deze cursus is een eindtermdocument door het Opleidingsinstituut Rechtshandhaving en Veiligheidszorg (verder ORV) opgesteld.

In artikel 2, eerste en vierde lid, van het Landsbesluit bewapening en overige uitrusting politie wordt bepaald dat de politieambtenaren tijdens de uitoefening van de dienst over een korte wapenstok, een pepperspray, de nazorgmiddelen, het pistool of de revolver met de daarbij behorende munitie en een handboei moeten beschikken.

Politieambtenaren zijn niet geoefend in het aanwenden van de pepperspray. Trainingen in het aanwenden van dit middel hebben nooit plaatsgevonden, doordat de vervaldatum van de voorraad pepperspray reeds was verlopen ten tijde dat de trainingen konden worden gegeven. Het in de wet voorgeschreven nazorgmiddel voor gebruik na aanwending van geweld tegen een persoon is evenmin in voorraad.

Een aantal politieambtenaren belast met de basis politiezorg hebben voor het laatst in het jaar 2007, 2008 en 2009 de IBT-cursus gevolgd. Er zijn in de jaren 2010 tot en met 2014 IBT cursussen georganiseerd waarbij het aantal deelnemers veel lager was dan het aantal korpsleden, terwijl alle korpsleden deze cursussen moeten volgen. Deze cursussen zijn wegens tekort aan materiaal en een staking bij het ORV niet tijdig verzorgd en het aantal deelnemers was uiteindelijk lager dan gepland.

De leden van de mobiele eenheid (verder ME) houden aparte oefeningen om de door hen gehanteerde bewapening te beheersen. Deze oefeningen vinden voornamelijk plaats als de ME voor bepaalde taken moeten worden ingezet. In het jaar 2013 en 2014 is één oefening gehouden. Er vinden geen oefeningen plaats in het aanwenden van lange wapenstok doordat dit geweldmiddel niet beschikbaar is. In de wederhoorfase heeft de Raad vernomen dat het korps inmiddels over een aantal wapenstokken en schilden beschikt. De ME maakt voorts gebruik van jachtgeweren, terwijl dat niet wettelijk vastgesteld is als bewapening voor de ME. Er zijn geen eindtermen vastgesteld voor het hanteren van de geweldmiddelen voor de ME. De trainingen worden in beginsel door een IBT docent van het ORV of van het Korps Politie Curaçao (verder KPC) verzorgd.

Het aanhoudingsteam (verder AT) van het Korps Politie Curaçao beschikt over stroomstokken, jachtgeweren, vuurwapens waarmee automatische vuur en lange afstand precisievuur kan worden afgegeven. Het vuurwapen waarmee lange afstandprecisievuur kan worden afgegeven behoort niet tot de uitrusting van het AT. Op voorstel van een vertegenwoordiger van het OM is een MB de dato 29 december 2011 uitgevaardigd waarin machtiging werd verleend aan onder andere de leden van het AT en het Bureau Narcotica Operaties voor het met zich mee voeren van een vuurwapen waarmee automatisch vuur en lange afstandprecisievuur kan worden afgegeven.

De oefeningen van het AT zijn gebaseerd op de normen van het Nederlandse Politie Instituut Openbare orde en Gevaarbeheersing (verder PLOG), welke normen hoger zijn dan de IBT-normen. Hierdoor hoeven de leden van het AT volgens de respondenten van het KPC deze cursus niet te volgen. Er is een AT docent bij het ORV die de trainingen van het AT moet bijwonen om te controleren of aan de normen van PLOG worden voldaan, maar in de praktijk vindt deze controle vrijwel nooit plaats. De inzet van het AT geschiedt met toestemming van de Hoofdofficier van Justitie (verder HOvJ) in het geval van aanhouding van vuurgevaarlijke verdachten. Voor het AT zijn er geen eindtermen vastgesteld, maar volgens een respondent zullen bijzondere eisen worden vastgesteld betreffende de geoefendheid van de AT-leden.

De theoretische kennis van geweldbeheersing

Politieambtenaren zijn op de hoogte van de regeling dat in het geval de politie onder leiding van een ter plaatse aanwezige meerdere optreedt, geen geweld mag worden aangewend dan na uitdrukkelijke last van deze meerdere tenzij vooraf anders wordt bepaald door de meerdere of een geval van noodweer zich voordoet.

Met betrekking tot het aanwenden van vuurwapengeweld stelt het merendeel van de politieambtenaren dat dit slechts in het geval van noodweer is toegestaan. De respondenten zijn zich niet bewust van de bevoegdheid tot het aanwenden van het vuurwapen in het geval van aanhouding van personen, tot het beteugelen van oproerige bewegingen of andere ernstige wanordelijkheden. Het aanwenden van dit geweldmiddel tegen vervoermiddelen waarin of waarop personen zich bevinden is evenmin door de politieambtenaren als een wettelijke mogelijkheid onderkend. Het verbod om het dienstwapen aan te wenden als de identiteit van de aan te houden persoon bekend is en het uitstel geen onaanvaardbaar gevaar met zich meebrengt of indien aanmerkelijke kans bestaat dat onschuldige derden kunnen worden getroffen, is door de meeste geïnterviewde politieambtenaren niet genoemd.

De meningen van politieambtenaren over de bevoegdheid om het vuurwapen ter hand te nemen lopen uiteen. Sommige politieambtenaren menen dat het ter hand nemen van het vuurwapen uit voorzorg onrechtmatig is, terwijl de overige geïnterviewde politieambtenaren stellen dat in de praktijk uit voorzorg het vuurwapen ter hand wordt genomen, maar dat dit niet wettelijk is geregeld.

De politiefunctionarissen belast met de leiding van het AT en de ME zijn bekend met de regeling inhoudende dat het aanwenden van het vuurwapen waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven alleen in een geval van noodweer is toegestaan. Deze functionarissen zijn ook op de hoogte dat voor het meevoeren van dit wapen een schriftelijke toestemming is vereist van de OvJ.

De regels in het gebruik van pepperspray zijn voor een aantal bevroegden volstrekt onbekend. De bevoegdheid om het middel ter aanhouding aan te wenden is niet door de politieambtenaren genoemd. De beperkingen voor het gebruik van dit middel, zoals het verbod het middel aan te wenden tegen zwangere vrouwen, personen jonger dan twaalf en ouder dan 65 jaren en het verbod om dit middel op de mond te richten zijn door de meeste politieambtenaren niet genoemd. Ook de voorwaarde om het middel op een afstand van ten minste 1 meter te gebruiken, voor ten hoogste tweemaal en niet langer dan 1 seconde werd niet genoemd.

De kennis van de voorwaarden voor het aanwenden van fysiek geweld en de wapenstok is ook onvoldoende. Sommige politieambtenaren weten niet of het aanwenden van fysiek geweld wettelijk is geregeld. Anderen menen dat fysiek geweld alleen in het geval van noodweer mag worden aangewend. Er wordt gesteld dat de voorwaarden voor het gebruik van de wapenstok dezelfde zijn als voor het gebruik van een vuurwapen terwijl aan het gebruik van het vuurwapen extra voorwaarden zijn gesteld.

De procedurele toepassing van fysiek geweld door het AT, namelijk het nemen van de verdachte in een greep en naar de grond afwerken, is in overeenstemming met de Ambtsinstructie politie. Volgens de ambtsinstructie mag fysiek geweld worden aangewend tegen verdachten ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat zij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnde wapen bij zich hebben en dit tegen een persoon zullen gebruiken.

De politieambtenaren zijn van mening dat voorafgaande waarschuwing is vereist in het geval een geweldmiddel wordt aangewend, maar de uitzonderingsmogelijkheden zijn door de meeste politieambtenaren niet genoemd. Volgens één respondent is in het geval van noodweer geen

waarschuwing vereist. Volgens twee van de geïnterviewde politieambtenaren kan in noodweer gevallen de vereiste waarschuwing voor het aanwenden van vuurwapen worden vervangen door een waarschuwingsschot.

De respondenten stellen dat de handboeien als standaard procedure op aangehouden verdachten worden aangelegd. De aanleg van de handboeien vindt plaats in verband met de veiligheid van de verdachte en de politieambtenaar, in verband met vluchtgevaar of voor het transport van de verdachte. De Raad is van oordeel dat het vorenstaande niet in overeenstemming is met artikel 31 van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie. Politieambtenaren moeten in een individueel geval afwegen of aanleiding bestaat om over te gaan tot het aanleggen van de handboeien.

Preventie

Er worden een aantal maatregelen genomen ter preventie van politiegeweld. Door het Bureau Interne Zaken van het KPC (verder BIZ) worden conform het inrichtingsplan controles gehouden tijdens grootschalig politieoptreden. Na deze controles wordt echter geen evaluatierapportage opgemaakt, zoals voorgeschreven in het inrichtingsplan, waarin onder meer de reactie van de omgeving op het optreden van het politiepersoneel moet worden verwerkt. Er wordt derhalve deels aan het gestelde in het inrichtingsplan voldaan. Verder constateert de Raad dat er een concept preventie beleidsplan bestaat, maar dat het plan nog niet is vastgesteld.

Verder bestaat de mogelijkheid om via de afdeling Human Resource Management (verder HRM) een politieambtenaar, waarvan wordt vermoed dat hij excessief geweld toepast, te begeleiden. De ARBO kan daarbij worden betrokken en de sociaal werker in dienst van het KPC kan dit proces begeleiden. Naast deze mogelijkheid hanteert het BIZ een z.g. adoptiestrategie. Er worden in dit verband gesprekken gevoerd met de betrokken politieambtenaren waarbij wordt beoogd hun attitude te verbeteren. De jaarplannen van het KPC vermelden dat samen met het OM infosessies zouden worden gehouden met betrekking tot veelvuldig gepleegde feiten door korpsmedewerkers. Het Openbaar Ministerie (verder OM) heeft geen preventie programma's voor politieambtenaren. Het Land Curaçao moet aan de Committee Against Torture (verder CAT) in Geneve rapporteren over de maatregelen die genomen worden om foltering, onmenselijke behandeling te voorkomen. De rapportages zijn echter niet aan de Raad verzonden.

Registratie van de toetsen

De Raad constateert dat het ORV een registratie bijhoudt in een Excel programma van de leden van het korps die deel hebben genomen aan de IBT-cursus. In de jaarverslagen van het KPC wordt echter geen melding hiervan gedaan.

De bewaring

Er zijn geen regels vastgesteld door de Minister met betrekking tot het dragen, het onderhoud en het in inbraakvrije ruimte bewaren van wapens en munitie zoals in artikel 12 van het landsbesluit bewapening en overige uitrusting politie is bepaald.

De procedurele afhandeling

Artikel 30 van de Ambtsinstructie Politie bepaalt dat de toepassing van geweld moet worden gemeld bij de meerdere en dat deze meerdere een meldingsformulier moet opstellen. Toegepast geweld wordt echter niet altijd aan de meerdere gemeld. Er wordt geen registratie van meldingsformulieren bijgehouden. Het is niet duidelijk welke functionaris verantwoordelijk is voor de vastlegging van de melding. Er bestaat tevens onduidelijkheid over de wijze waarop de vastlegging moet plaatsvinden. Sommige politieambtenaren stellen dat de melding in processen-verbaal, rapporten of mutaties moet plaatsvinden, terwijl anderen stellen dat in bepaalde gevallen de melding op het meldingsformulier moet plaatsvinden. Er is evenmin eenduidigheid ten aanzien van de soort gevallen die op het meldingsformulier moeten worden gemeld. De politieagenten en het OM stelden tijdens de interviews dat alleen aangewend geweld met vuurwapen op het meldingsformulier moet worden vermeld.

Er zijn politiefunctionarissen die niet op de hoogte zijn dat het model van het meldingsformulier is gedigitaliseerd. Er zijn bovendien geen hard copy's op de politiebureaus beschikbaar en het digitale meldingsformulier is niet eenvoudig traceerbaar.

Er is geen functionaris door de Chef Korps Politie Curaçao (verder CKPC) aangewezen die belast is met het coördineren en begeleiden bij het opmaken van het meldingsformulier, ondanks dit vereist is volgens artikel 30, derde lid, van het Landsbesluit Ambtsinstructie Politie. De respondenten weten niet dat een dergelijke functionaris moet worden aangewezen.

Het vereiste om het gebruik van de handboeien aan de meerdere te melden, zoals in artikel 32 van het Landsbesluit Ambtsinstructie Politie is bepaald, is niet voldoende bekend bij de politieambtenaren.

Opname van aangiften en klachten

Het BIZ neemt aangifte en klachten op met betrekking tot politiegeweld. De Landsrecherche Curaçao (verder LrC) kan ook aangiften van politiegeweld opnemen, maar in de praktijk komt dit niet veel voor.

Naast de mogelijkheid tot het indienen van een klacht bij het BIZ kan ook bij de klachtencommissie Politieel Optreden (verder klachtencommissie) een klacht worden ingediend. De benoemingstermijn van de leden van de klachtencommissie is conform de Ministeriële Beschikking per 1 mei 2013 geëindigd zonder dat die leden zijn herbenoemd danwel nieuwe leden zijn aangesteld. De commissie vervulde ook een adviserende en bemiddelende rol en beoordeelde de door het BIZ verrichte onderzoeken op hun objectiviteit. Het bestaan van een externe commissie als aanvulling op de bestaande interne klachtprocedure bij het BIZ is een noodzaak en bevordert het vertrouwensgevoel van burgers in de objectieve afhandeling van klachten.

De Ombudsman is op grond van de wet van oordeel dat terughoudendheid moet worden betracht ten aanzien van onderzoeken van politiegeweld. In artikel 15 van de Landsverordening Ombudsman is bepaald dat de Ombudsman niet bevoegd is een onderzoek in te stellen in het geval een wettelijk geregelde 'administratiefrechtelijke voorziening' openstaat. Volgens de Memorie van Toelichting (verder MvT) moet het begrip 'administratiefrechtelijke voorziening' ruim worden opgevat. De Ombudsman heeft met het ministerie en destijds met de klachtencommissie afgesproken dat de klagers die de Ombudsman benaderen zouden worden doorverwezen naar de betrokken instanties om de klacht af te handelen. Door de inactiviteit van de klachtencommissie is echter een knelpunt in deze werkwijze ontstaan.

De registratie van geweldtoepassing

De registratie bij het BIZ geschiedt niet in een geautomatiseerd centraal systeem, maar in een word programma. De registratie vindt in principe door elke medewerker van het BIZ afzonderlijk plaats, waarna deze gegevens periodiek worden verzameld. De registratie is niet overzichtelijk, aangezien diverse onderwerpen, inclusief politiegeweld, in hetzelfde word document worden geregistreerd. Tevens blijkt dat de onderzoeksresultaten niet worden bijgehouden, waardoor de Raad niet uit de registratie kan vaststellen of en in hoeverre de politieambtenaren conform de geweldinstructies handelen. Uit een overzicht van het jaar 2010 blijkt echter dat niet alle ingediende aangiften door het BIZ zijn onderzocht. Volgens het overzicht is in het jaar 2010 een totaal van 32 aangiften van mishandeling ingediend, waarvan 1 geval van zware mishandeling en 1 van mishandeling en bedreiging. Zeven gevallen zijn door

het BIZ onderzocht. In het jaar 2012 zijn 25 aangiften gedaan, waarvan 16 niet zijn afgehandeld. Uit de registratie kan evenmin worden uitgemaakt of het aangewend geweld waartegen aangifte is gedaan al dan niet functie-gerelateerd is.

Bij de LrC worden zaken van toegepast politiegeweld geregistreerd in het Landsrecherche Informatiesysteem (Larisys). De Raad kan op basis van het overzicht van de LrC niet vaststellen of deze onderzoeken zijn afgerond.

De Officier van Justitie (verder OvJ) houdt een registratie bij van de zaken die het BIZ in onderzoek heeft.

De Raad constateert dat de registratie van de door de klachtencommissie behandelde zaken onvolledig was. Bij de Ombudsman zijn er kennelijk slechts 1 of twee gevallen van toepassing van politiegeweld binnengekomen en geregistreerd.

Projectmatige uitvoering van onderzoeken en planning

Het BIZ verricht niet altijd projectmatige onderzoeken en er wordt doorgaans geen tijdsplanning voor het afronden van een onderzoek bijgehouden. Als er een behandelingsperiode wordt vastgesteld wordt die vaak niet gehaald.

Het disciplinair traject

Het disciplinair traject binnen het KPC verloopt volgens de procedures zoals vastgesteld in het rechtspositiebesluit van het korps. Een knelpunt in de afhandeling van dit traject is volgens het KPC dat bepaalde disciplinaire straffen die vroeger door de gezaghebber werden opgelegd niet meer kunnen worden toegepast, doordat de Minister van Justitie het bevoegde gezag ten aanzien van deze straffen is geworden. De Minister van Justitie kan hierdoor niet meer als beroepsinstantie optreden, aldus de bevrageerde. De Raad constateert voorts dat de overschrijding van termijnen een knelpunt vormt in de afhandeling van de disciplinaire trajecten. De overschrijding van termijnen is kennelijk het gevolg van gebrek aan samenwerking tussen CKPC, BIZ, afdeling Juridische Zaken van het KPC en de OvJ, aldus een respondent. Hierdoor blijven ongeoorloofde handelingen onbestraft. De discipline binnen het korps wordt hierdoor niet voldoende geborgd en het vertrouwen dat burgers in de organisatie moet hebben wordt hierdoor geschaad.

Het strafrechtelijk traject

Het BIZ kan in opdracht van het OM worden belast met strafrechtelijke onderzoeken tegen politieambtenaren, die zich vermoedelijk schuldig hebben gemaakt aan de toepassing van ongeoorloofd geweld. Voor het BIZ is het onduidelijk wanneer de LrC wordt ingezet bij schietincidenten. Volgens de LrC hebben zij het korps geïnformeerd wanneer de LrC wordt ingezet. De LrC stelt voorts dat zij niet worden ingezet in het geval een persoon zwaar lichamelijk letsel heeft opgelopen als gevolg van politiegeweld waarbij andere geweldmiddelen dan vuurwapen zijn gebruikt terwijl dit volgens het (voormalig) instellingsbesluit van de LrC wel zou moeten plaatsvinden.

Het strafrechtelijk traject verloopt niet optimaal bij het BIZ wegens gebrek aan personele capaciteit. Het merendeel van de onderzoeken worden niet afgerond.

Er is verschil van mening in de opsporings- en vervolgingsketen over de vraag of politieambtenaren onmiddellijk na een schietincident als verdachte dienen te worden aangemerkt. Dit wordt als een doorn in het oog door een aantal politieambtenaren ervaren. Respondenten menen dat er duidelijke richtlijnen moeten worden vastgesteld.

Conclusie en aanbevelingen

De Raad concludeert dat de parate kennis van de politieambtenaren met betrekking tot de normen vastgesteld in het Landsbesluit Ambtsinstructie politie verbeterd moet worden. De geïnterviewde politieambtenaren beheersen de voorwaarden, voornamelijk voor het aanwenden van vuurwapengeweld, pepperspray, fysiek geweld en de wapenstok, onvoldoende.

De Raad concludeert dat in geringe mate verplichte proeven worden gehouden voor het hanteren van geweldmiddelen. Er is een maximum aantal deelnemers vastgesteld, terwijl in de praktijk feitelijk minder deelnemers aan de trainingen participeren. Deze proeven worden evenmin ten aanzien van alle geweldmiddelen afgenomen. Politieambtenaren hanteren geweldmiddelen terwijl zij niet voldoende geïnstrueerd zijn. Er zijn politieambtenaren die ruim vijf jaar geen deel hebben genomen aan een training om de geweldmiddelen die zij dragen te beheersen. De Raad is derhalve van oordeel dat de politieambtenaren zich niet voortdurend bekwamen in hun plichten, bevoegdheden en alle andere zaken met betrekking tot hun taken zoals bepaald in artikel 6, eerste lid, van de Ambtsinstructie politie. De Raad concludeert dat de meeste geïnterviewde politieambtenaren niet als geoefend kunnen worden beschouwd.

De leden van gespecialiseerde eenheden (AT en ME) zijn niet conform formeel vastgestelde eindtermen geoefend in de geweldsmiddelen die door hen worden gehanteerd.

De Raad concludeert dat de afhandeling van geweldsincidenten niet conform de ambtsinstructie geschiedt. De melding van het geweld geschiedt over het algemeen niet conform de vastgestelde bepalingen vanwege onvoldoende bekendheid van de procedures bij de medewerkers en de leidinggevenden. Het relevante document voor de melding van aangewend geweld is niet op eenvoudige wijze digitaal traceerbaar en er zijn geen hard copy's beschikbaar. Er wordt evenmin registratie bijgehouden van ingevulde meldingsformulieren. Daarnaast is er geen functionaris aangewezen die het invullen van het meldingsformulier coördineert en begeleidt.

Verder concludeert de Raad dat in de strafrechtelijke afhandeling van geweldsincidenten knelpunten zijn. Het BIZ is onderbezet en verricht niet alle onderzoeken. Er wordt door het BIZ en de LrC geen projectmatige onderzoeken verricht waarbij behandelingstermijnen zijn vastgesteld. Politieambtenaren menen dat zij onterecht worden behandeld als zij geweld hebben aangewend doordat zij meteen als verdachte worden aangemerkt. Er bestaat ook onduidelijkheid bij het BIZ over de gevallen waarin de LrC moet worden ingezet.

De Raad concludeert voorts dat de wijze waarop de registratie van politiegeweld plaatsvindt voor verbetering vatbaar is.

Het disciplinair traject wordt vertraagd doordat bepaalde straffen niet worden opgelegd en wegens gebrek aan coördinatie tussen de verschillende afdelingen van het korps met als gevolg dat een redelijke termijn verstrijkt waardoor disciplinaire vergrijpen soms onbestraft blijven.

De klachtencommissie is niet meer functioneel. De Ombudsman verwijst klachtenindieners naar het Ministerie van Justitie doordat de organisatie zich als tweedelijns klachteninstantie beschouwd. Er is geen onafhankelijke en onpartijdige instantie die onderzoeken van politiegeweld verricht.

De aanbevelingen aan de Minister

1. Draag op korte termijn zorg voor benoeming van de leden van de klachtencommissie;
2. Draag op korte termijn zorg voor de vaststelling van regels met betrekking tot het dragen, het onderhoud en het in inbraakvrije ruimte bewaren van de wapens en munitie;
3. Maak het mogelijk dat disciplinaire straffen zoals schriftelijke berisping, buitengewone dienst en geldboete worden opgelegd;

Ten aanzien van het KPC

1. Neem op korte termijn de vervallen pepperspraybussen uit circulatie;
2. Stel op korte termijn een proces vast voor de afhandeling van het meldingsformulier;
3. Draag op korte termijn zorg voor het aanwijzen van functionarissen die het invullen van het meldingsformulier coördineren en begeleiden;
4. Draag op korte termijn zorg voor een adequate termijnbewaking bij het opleggen van disciplinaire straffen;
5. Draag op zorg voor de aanschaf van het wettelijk vastgestelde nazorgmiddel en nieuwe pepperspraybussen;
6. Draag zorg voor optimale en continue bijscholing van politieambtenaren met betrekking tot het aanwenden van geweld;
7. Draag zorg voor het houden van proeven in het hanteren van de geweldmiddelen om de geoefendheid van de politieambtenaren te waarborgen;
8. Draag zorg voor de nodige personeelscapaciteit bij het BIZ en dat onderzoeken projectmatig worden uitgevoerd;
9. Maak duidelijke afspraken met de LrC over hun inzetbaarheid met betrekking tot schietincidenten;
10. Draag zorg voor adequate registratie van politiegeweld;
11. Stel van de stand van zaken betreffende de toetsen van geweldbeheersing en de aanhoudings- en zelfverdedigingsvaardigheden in jaarverslagen vast.

Ten aanzien van het OM

1. Draag op korte termijn zorg voor intensiever overleg met het BIZ;
2. Draag op korte termijn zorg voor het verlenen van toestemming voor het meevoeren van vuurwapen waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven op grond van de nieuwe Ambtsinstructie politie;
3. Draag op korte termijn zorg voor duidelijke instructies voor de inzet van de LrC bij (schiet)incidenten waarbij de politie geweld heeft toegepast dat zwaar lichamelijk letsel of de dood ten gevolge had.

Ten aanzien van het ORV en het KPC

1. Draag op korte termijn zorg voor het vaststellen van eindtermen voor de leden van het AT en de ME.

Ten aanzien van de LrC

1. Draag op korte termijn zorg voor betere afstemming met het KPC.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding en probleemstelling

Op grond van artikel 3, eerste lid, onder a, van de Rijkswet Raad voor de rechtshandhaving is de Raad voor de rechtshandhaving (hierna: de Raad) onder andere belast met de algemene inspectie van de politie. De Raad heeft in zijn jaarplan voor 2014 vastgelegd welke onderwerpen dit jaar aan bod komen. Eén van deze onderwerpen is 'Toepassing van Politiegeweld'.

Artikel 13, eerste lid, van de Rijkswet politie¹ verleent de politie de bevoegdheid om geweld te gebruiken. In de Ambtsinstructie politie² is nader geregeld op welke wijze en in welke situaties een politieagent gebruik mag maken van geweld. De politie kan ingevolge de wet gebruik maken van verschillende geweldmiddelen.

Op grond van de wet heeft de politie het alleenrecht op het gebruik van geweld. Dit geweldmonopolie kan inbreuk maken op de grondrechten³ van burgers. Het gebruik van geweld geldt dan ook als ultimum-remedium. Het gebruik van geweld moet worden voorkomen en de politie wordt geacht uitsluitend geweld te gebruiken wanneer dat strikt noodzakelijk is. Dit vereist dat een politieagent op de hoogte is van het wettelijk kader, de bijbehorende bevoegdheden en voldoende geschoold is in het gebruik van geweldmiddelen. Voor een ieder moet het duidelijk zijn hetgeen al dan niet geoorloofd is inzake het gebruik van geweld. De betrokken agent moet niet vanwege gebrek aan kennis in een zodanige situatie geraken waardoor zijn handelen desastreuze gevolgen zouden kunnen hebben voor zichzelf en voor alle overige betrokkenen.

Buiten proportioneel gebruik van geweld door de politie zorgt ook voor schade aan het imago van het korps en heeft een negatief effect op het vertrouwen van burgers in de politie en justitie en moet derhalve te allen tijde worden beperkt dan wel worden voorkomen. In een rechtstaat is van groot belang dat politieoptreden vooraf wordt genormeerd en achteraf kan

---

¹ Rijkswet van 7 juli 2010, houdende regeling van de inrichting, de organisatie, het gezag en het beheer van de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet politie), Stb. 2010,337.

² Landsbesluit, houdende algemene maatregelen, houdende de ambtsinstructie voor de politie en de buitengewone agenten van politie en regels met betrekking tot de maatregelen waaraan rechtens van hun vrijheid beroofde personen kunnen worden onderworpen voor Curaçao., AB 2010, no. 99.

³ Bijvoorbeeld artikel 6 Staatsregeling, AB 2010, GT no. 1.

worden gecontroleerd. Het vorenstaande was voor de Raad aanleiding om dit onderzoek te verrichten.

1.2. Operationalisering

De Raad acht het belangrijk om de wijze waarop de toepassing van politiegeweld binnen het KPC is georganiseerd inzichtelijk te maken. Dit houdt in dat voor een degelijke organisatie van politiegeweld een aantal activiteiten moeten worden verricht. Deze activiteiten komen in twee fasen voor, zowel vóór als ná de toepassing van het geweld. Tot de activiteiten vóór de toepassing van geweld worden die in het kader van beheersing van toepassing van geweld gerekend. Aspecten die tot de beheersing behoren, zijn de kennis van wettelijke regelingen, de geoefendheid van politieambtenaren in de toepassing van geweld en het bestaan van preventieve maatregelen. Als activiteiten na de toepassing van geweld gelden de procedures die gehanteerd dienen te worden, zoals de wijze van melding, de registratie, de strafrechtelijke - en de disciplinaire afhandeling.

1.3. Doelstelling

Aangezien toepassing van geweld door de politie grote impact kan hebben op zowel de betrokken agent, de burger(s)en het gehele korps wil de Raad middels dit onderzoek de organisatie daaromtrent inzichtelijk maken en tevens nagaan of de gestelde regels worden nageleefd en of er voldoende waarborgen bestaan om ongeoorloofd geweld te voorkomen en aan te pakken. De Raad brengt met dit onderzoek aan de hand van de registratie van de toegepaste geweldgevallen, de mate waarin toepassing van politiegeweld binnen het korps daadwerkelijk volgens de regels wordt afgehandeld, in kaart. Eventuele tekortkomingen in de huidige organisatie van politiegeweld worden aangegeven en indien nodig zullen aanbevelingen worden gedaan ter verbetering van de organisatie en processen rondom de toepassing van politiegeweld.

1.4. Onderzoeksvraag

De centrale vraag in dit onderzoek is:

Hoe is in Curaçao het gebruik van geweld door de politie geregeld?

Ter beantwoording van de onderzoeksvraag zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

Deelvragen:

1. Welke zijn de relevante wettelijke bepalingen ten aanzien van politiegeweld?
2. Hoe staat het met de parate kennis van de bevoegde ambtenaren over de ambtsinstructie? Zijn er verplichte proeven voor het hanteren van wapens?
3. Wordt bij de afhandeling van geweldsincidenten conform de ambtsinstructie gehandeld?
4. Is er een registratie van geweldsincidenten en zo ja, levert die een indicatie op over de mate waarin conform de geweldsinstructie is gehandeld?
5. Welke procedures worden gevolgd bij de disciplinaire afhandeling?

1.5. Afbakening

Het onderzoek heeft betrekking op de periode vanaf begin 2011 tot eind december 2014 en heeft betrekking op het politiepersoneel ingedeeld bij het KPC.

1.6. Onderzoek aanpak- en methode

Het onderzoek is uitgevoerd door inspecteurs van de Raad in de maanden september en oktober 2014.

Door de inspecteurs werden de regelgeving en de literatuur over politiegeweld bestudeerd. Daarnaast werden de relevante cijfers en overige relevante informatie bij het KPC opgevraagd, waarna de verkregen informatie werd geanalyseerd. Vervolgens werd een vragenlijst opgesteld waarin specifieke vragen werden geformuleerd om de praktische kennis van het politiepersoneel en de gehanteerde procedures te toetsen. In dit verband heeft de Raad de leidinggevendenden van de teams van het KPC waar het risico voor toepassing van geweld hoog is, bevraagd. Naast deze gespecialiseerde teams werd een aantal personeelsleden van het KPC belast met de basis politiezorg (ordehandhaving) geïnterviewd. Voor nadere informatie omtrent de fase na toepassing van geweld werd de leidinggevende van het BIZ van het KPC bevraagd. Vervolgens werden vertegenwoordigers van het OM, de klachtencommissie en het bureau van de Ombudsman geïnterviewd. Van de interviews werden verslagen gemaakt en ter validering aan betrokkenen voorgelegd.

1.7. Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit vijf hoofdstukken. Het begint met een samenvatting, conclusie en aanbevelingen. Het eerste hoofdstuk vermeldt de aanleiding en probleemstelling, doelstelling, onderzoeksvraag en de onderzoeksmethode. In het tweede hoofdstuk zijn de bevindingen met betrekking tot de beheersing van politiegeweld beschreven. Vervolgens wordt in het derde hoofdstuk de bevindingen met betrekking tot de procedures nadat geweld is toegepast beschreven. Het vierde hoofdstuk bevat de analyse en het vijfde hoofdstuk behelst de conclusies en aanbevelingen.

2. Bevindingen beheersing Politiegeweld

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk worden de relevante aspecten in de fase voorafgaande aan de aanwending van politiegeweld in kaart gebracht. Deze aspecten zijn van belang om excessief geweld binnen het korps te beheersen en te voorkomen. Er vindt een beschrijving van respectievelijk, de grondslag voor het aanwenden van politiegeweld, de mogelijke sancties in geval van ongeoorloofd politiegeweld en de kennis van politieambtenaren met betrekking tot de toepassing van de gewelds- en vrijheid beperkende middelen plaats. De wettelijke bepalingen met betrekking tot het aanwenden van geweld worden beschreven en de activiteiten ten aanzien van preventie worden in kaart gebracht.

2.2. Het wettelijk kader

Gezien artikel 3 van het EVRM mag niemand worden onderworpen aan foltering of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen.

In artikel 13 van de Rijkswet Politie wordt gesteld dat de ambtenaar van politie aangesteld voor de uitvoering van de politietaak, in de rechtmatige uitoefening van zijn taak, bevoegd is voor zover mogelijk na voorafgaande waarschuwing geweld te gebruiken tegen personen en goederen. De politieambtenaar is tevens bevoegd vrijheid beperkende middelen te gebruiken tegen personen, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de hieraan verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op andere wijze kan worden bereikt.⁴

Het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing is bij Rijkswet goedgekeurd voor het gehele Koninkrijk.⁵

Ter uitvoering van het folterverdrag is de 'Uitvoeringslandsverordening folteringverdrag', tot stand gekomen.

---

⁴ In artikel 9 van de Ambtsinstructie Politie is een eensluidende bepaling opgenomen.

⁵ Zie Stb. 477 en P.B. 1989, no. 16.

In artikel 2, eerste lid, van deze landsverordening wordt gesteld dat mishandeling gepleegd door een ambtenaar of een anderszins ten dienste van de overheid werkzame persoon in de uitoefening van zijn functie aan iemand die van zijn vrijheid is beroofd, met het oogmerk om inlichtingen of een bekentenis te verkrijgen, hem te bestraffen, hem of een ander vrees aan te jagen of te dwingen iets te doen of te dulden, of uit minachting voor diens aanspraken op menselijke gelijkwaardigheid, wordt, zo deze gedragingen van dien aard zijn, dat zij het beoogde doel kunnen bevorderen, als foltering gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren of geldboete van ten hoogste honderdduizend gulden.

In het Landsbesluit bewapening en overige uitrusting van de politie wordt aangegeven welke geweldmiddelen tot de uitrusting van de politie behoren.

In artikel 6, eerste lid, van het besluit Ambtsinstructie Politie wordt bepaald dat de ambtenaar zich voortdurend in de kennis van zijn plichten, bevoegdheden en alle andere zaken met betrekking tot zijn taken moet bekwamen.

Ingevolge het tweede lid van bovengenoemd besluit dient de ambtenaar zich voortdurend op de hoogte te stellen van de in het land geldende wettelijke regelingen, die voor de politie van belang zijn en van de voor hem geldende regelingen, dienstvoorschriften en ambtelijke instructies.

De wettelijke bepalingen met betrekking tot het aanwenden van politiegeweld zijn in het Landsbesluit Ambtsinstructie politie opgenomen.

2.3. Beheersing van de geweldmiddelen

Volgens artikel 10 van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie is het gebruik van een geweldmiddel uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar die in het gebruik van dat geweldmiddel is geoefend.⁶

Voor de geoefendheid van de politieambtenaren in het aanwenden van geweldmiddelen wordt als eis gesteld dat zij de cursus IBT moeten behalen. In een document 'Eindtermen Integrale Beroepsvaardigheidstraining zijn de normen vastgesteld waaraan de politieambtenaren moeten voldoen om deze cursus te behalen. De cursus omvat de beheersing van de volgende vaardigheden:

---

⁶ Zie ook artikel 7.2. Onderlinge regeling houdende kwaliteitseisen, opleidings- en trainingsvereisten politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

- Schietvaardigheid;
- Aanhoudingsvaardigheid;
  - a. Gebruik van de handboeien
- Ongewapende zelfverdediging; zoals;
  - a. Fysiek geweld;
  - b. Gebruik wapenstok;
- Geweldbeheersing (theoretische kennis); en
- Gebruik pepperspray.

Verder is, volgens artikel 7.2, eerste lid, van de onderlinge regeling, een ambtenaar steeds voor de duur van een kalenderjaar geoefend in het gebruik van een geweldmiddel, indien hij in het daaraan voorafgaande kalenderjaar met voldoende resultaat heeft afgelegd:

- a. de toets geweldsbeheersing;
- b. de toets aanhoudings- en zelfverdedigingsvaardigheden.

Het tweede lid van eerdergenoemd artikel bepaalt dat een ambtenaar steeds voor de duur van een kalenderhalfjaar geoefend is in het gebruik van een vuurwapen, indien hij, naast de in het eerste lid bedoelde toetsen, in het daaraan voorafgaande kalenderhalfjaar de toets schietvaardigheid met voldoende resultaat heeft afgelegd.

In artikel 2, eerste lid, van het Landsbesluit bewapening en overige uitrusting politie worden de wapens (uitrusting) genoemd waarover de politieambtenaren tijdens de uitoefening van de dienst moeten beschikken. Het betreft de korte wapenstok, de pepperspray, de nazorgmiddelen en het pistool of de revolver met de daarbij behorende munitie. Volgens het derde lid kan de korpsbeheerder bepalen dat de ambtenaar die belast is met surveillance mede wordt bewapend met onder andere, een elektrische wapenstok, indien deze over een certificaat beschikt. Verder wordt in het vierde lid vermeld dat de overige uitrusting van de ambtenaar uit handboeien en een koppel bestaat.

Diverse geïnterviewde politieambtenaren, belast met de basis politiezorg, geven echter aan dat zij voor het laatst in het jaar 2007, 2008 en 2009 de IBT-cursus hadden gevolgd.⁷

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de geplande KPC leden die vanaf het jaar 2010 tot en met 2014 aan de training IBT moesten deelnemen en de behaalde resultaten.

---

⁷ Korthedshalve verwijst de Raad naar de bevindingen in het rapport Politieonderwijs in Curaçao van 2013.

Jaar	Gepland voor IBT	IBT Behaald	Discipline	Opmerkingen
2010	56	20	36%	
2011	89	42	47%	
2012	98	70	71%	
2013	61	29	48%	Wegens tekort aan materiaal en staking ORV, is de training alleen in juni gegeven.
2014	360	Niet bekend	38%	Wegens vertraging in de levering is het traject in september begonnen.

Een aantal van de geïnterviewde ambtenaren van politie geven aan, dat zij niet over een pepperspray beschikken. Volgens deze respondenten is er onvoldoende pepperspray in voorraad. Enkele respondenten hebben aangegeven dat zij wel in het bezit zijn van een pepperspray maar daarin niet geïnstrueerd zijn. Volgens diverse geïnterviewde politieambtenaren dragen een aantal politieambtenaren een pepperspray busje, waarvan de vervaldatum is verlopen. De pepperspray kan niet worden vervangen aangezien er geen pepperspraybussen in voorraad zijn. De geïnterviewde politieambtenaren hebben ook aangegeven niet over een nazorgmiddel te beschikken, zoals in artikel 2, eerste lid, onder sub a, van het landsbesluit bewapening en overige uitrusting politie wordt voorgeschreven.

De korpsleiding beaamt de stelling dat er onvoldoende pepperspray in voorraad zijn en dat wellicht een aantal politieambtenaren een pepperspray dragen, waarvan de vervaldatum is verlopen. Volgens de korpsleiding beschikt het korps niet over het wettelijk vereiste nazorgmiddel. Er bestaan ook geen plannen om het middel aan te schaffen. Volgens de korpsleiding van het KPC is het gebruik van de pepperspray niet levensbedreigend en veroorzaakt evenmin letsel van blijvend aard, waardoor het gebruik van het nazorgmiddel niet dringend noodzakelijk is. De leiding van het KPC geeft aan dat er nieuwe pepperspraybussen zijn besteld maar dat deze nog niet zijn geleverd. Volgens de leiding van het KPC wordt al lang geen wapeninspectie gehouden. Volgens de respondent van het BIZ werd in het jaar 2008 de laatste wapeninspectie gehouden. Tot slot stelt de leiding dat het korps geen beleid hieromtrent heeft vastgesteld.

De respondent van het ORV stelt dat voorheen traangas-CS werd gebruikt dat achteraf schadelijk bleek te zijn voor de gezondheid. Er werd gekozen om dit middel te vervangen door traangas. Vanuit Nederland werd een kleine voorraad besteld van traangassen. Volgens deze respondent moesten de docenten van het ORV een training voor het hanteren van de pepperspray bij de Koninklijke Marechaussee (KMar) volgen. Voordat de trainingen konden worden verzorgd was de vervaldatum van de pepperspraybussen reeds verlopen, waardoor de trainingen niet meer werden verzorgd.

In artikel 4, eerste lid, van het Landsbesluit bewapening en overige uitrusting worden de wapens genoemd die mede behoren tot de uitrusting van de ambtenaren van de mobiele eenheid, te weten:

- a. een lange wapenstok;
- b. een pistoolmitrailleur met de daarbij behorende munitie;
- c. een gasgeweer met bijbehorende gasprojectielen of traangas verspreidende middelen;
- d. een semiautomatisch vuurwapen met de daarbij behorende munitie, voor zover hij is belast met de uitvoering van de bewakings- en beveiligingstaak.

Volgens een respondent van de mobiele eenheid beschikt de ME over de wettelijke voorgeschreven gewelddiddelen en overige uitrusting met uitzondering van traangas verspreidende middelen en lange wapenstok omdat de lange wapenstok en de uitrusting voor het aanwenden van traangas niet beschikbaar zijn. Daarnaast beschikt de ME over jachtgeweren. Voor de leden van de mobiele eenheid worden specifieke oefeningen gehouden voor de beheersing van de wettelijk vastgestelde gewelddiddelen waarover zij beschikken. Deze oefeningen vinden voornamelijk plaats als de eenheid voor bepaalde taken moet worden ingezet. Oefeningen ten aanzien van handhaving van openbare orde worden niet gehouden doordat geen lange wapenstokken en schilden beschikbaar zijn. In de wederhoorfase heeft de Raad vernomen dat het korps inmiddels over een aantal wapenstokken en schilden beschikt. Een aantal Nederlandse experts hebben bij de oprichting van de ME een training van 3 weken verzorgd. De tijdens deze training opgedane vaardigheden worden toegepast bij de oefeningen van ME. Deze trainingen worden volgens de respondent door een IBT docent van het ORV of door een IBT docent van het KPC verzorgd. Verder worden de leden van de ME volgens de respondent in het kader van bestrijding van criminaliteit ingezet met automatische vuurwapens. Deze leden zijn volgens de respondent geoefend in het gebruik van deze vuurwapens. De korpsleiding heeft aangegeven dat in de maanden oktober en november van het jaar 2013 een aantal van 19 executieve politieambtenaren deel hebben genomen aan de trainingen voor het hanteren van het automatische vuurwapen Heckler en Koch (H&K). Volgens de respondent is in februari van het jaar 2014 een schietoefening gehouden.

Volgens de respondent van het MT van het ORV verricht de ME oefeningen voor het aanwenden van geweldmiddelen conform Nederlandse normen. Bij het ORV is er een trainingsprogramma ontwikkeld maar formeel zijn er geen eindtermen ten aanzien van het aanwenden van de geweldmiddelen voor de ME leden van het KPC vastgesteld. De respondent beaamt dat in het jaar 2013 het ORV voor een aantal leden van de ME training heeft verzorgd in het aanwenden van automatisch vuurwapen.

Volgens artikel 6, eerste lid, van het Landsbesluit bewapening en overige uitrusting, bestaat de bewapening van de ambtenaar die tot een aanhoudings- en ondersteuningseenheid behoort, tijdens de uitoefening van de dienst bij deze eenheid, mede uit een pistoolmitrailleur met de daarbij behorende munitie, een gasgeweer met bijbehorende gasprojectielen en een semi-automatisch vuurwapen.

Uit interview met een leidinggevende van het AT blijkt dat het volgen van IBT- cursus voor de AT leden niet nodig was. De AT leden hebben volgens de respondent een niveau boven de eisen die gesteld worden voor het behalen van de IBT cursus. Schietvaardigheid (vuistvuurwapen, pistoolmitrailleur en jachtgeweer), conditietraining en procedures bij aanhouding, onder andere het aanleggen van handboeien, maken onderdeel uit van de oefeningen van het AT. Het vorenstaande is bevestigd door de korpsleiding. De leden van het AT zijn niet voltijd bij het AT ingedeeld. Naast de functie als AT lid zijn de leden, met uitzondering van de leidinggevende, ook ingedeeld bij de wijkteams. Het korps is bezig met de inhaalslag voor de IBT-cursus. Aangezien de leden van het AT een hoger vaardigheidsniveau hebben dan het vaardigheidsniveau van de IBT-cursus, is de prioriteit voor het volgen van de IBT- cursus bij andere korpsleden gelegd. Na afloop van de inhaalslag moeten de leden van het AT de IBT-cursus behalen, aldus de korpschef. Volgens de respondent van het AT beschikt het team ook over stroomstokken, jachtgeweren en vuurwapens waarmee lange afstand precisievuur kan worden afgegeven. Volgens deze respondent wordt ook met deze wapens geoefend. Verder geeft de respondent van het AT aan dat de stroomstok ingezet wordt om agressieve honden af te weren en dat het jachtgeweer met prop(niet penetrerende munitie) gebruikt wordt tegen ontoerekenbare personen. De inzet van het AT geschiedt met de toestemming van de HOvJ bij aanhouding van vuurgevaarlijke verdachten.

In artikel 14, derde lid, van het Landbesluit ambtsinstructie politie is bepaald dat het meevoeren van vuurwapens waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven slechts toegestaan is na schriftelijke toestemming van de HOvJ. Conform het tweede en derde volzin van het derde lid kan de toestemming mondeling worden gevraagd en verleend in spoedgevallen, waarna binnen vierentwintig uur schriftelijke bevestiging plaatsvindt.

De HOvJ en de OvJ stellen dat bij MB de dato 29 december 2011, door de Minister van Justitie, schriftelijke machtiging is verleend aan de leden van het AT en het Bureau Narco Operaties van het KPC om wapens waarmee automatische vuur en lange afstandprecisievuur kan worden afgegeven met zich mee te mogen voeren.

Volgens de respondent van het ORV worden voor de leden van het AT bijzondere eisen gesteld met betrekking tot de geoefendheid. Deze normen zijn equivalent aan de normen van het Politie Instituut Openbare orde en Gevaarbeheersing (PIOG) van Nederland. De door de leden van het AT gevolgde opleiding is verzorgd door Nederlandse experts onder auspiciën van het ORV. Door het ORV zelf zijn er geen eindtermen voor de geoefendheid in de gewelddiddelen van het AT beschreven. Verder stelt de respondent dat bij het ORV een AT-docent werkzaam is. Deze docent heeft onder andere als taak om de oefeningen van het AT bij te wonen en te controleren of deze aan de normen van PIOG voldoen. In de praktijk gebeurt dit echter sporadisch.

2.4. De theoretische beheersing van instructies geweldbeheersing

Volgens artikel 11, eerste lid, van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie zal de ambtenaar, al of niet in gesloten verband, die onder leiding van een ter plaatse aanwezige meerdere optreedt, geen geweld aanwenden dan na uitdrukkelijke last van deze meerdere. De meerdere geeft aan welk gewelddmiddel gebruik wordt.

Volgens het tweede lid van het artikel is het eerste lid niet van toepassing wanneer:

- a. de meerdere vooraf anders heeft bepaald, of;
- b. in verband met zijn veiligheid of die van anderen, indien redelijkerwijs mag worden aangenomen dat een situatie ontstaat waarin hij bevoegd is het vuurwapen te gebruiken.

Alle respondenten zijn van mening dat wanneer in gesloten verband wordt opgetreden het aanwenden van geweld in de opdracht van een meerdere geschiedt. Deze meerdere geeft aan wanneer geweld zal worden toegepast tenzij een geval van noodweer zich voordoet. Volgens de respondent van het AT is de commandant verantwoordelijk voor het optreden van het team. Dit soort optreden waarbij snel moet worden gereageerd leent zich er niet voor om een opdracht af te wachten. Er wordt wel vooraf gepland en een briefing gehouden. Het al dan niet aanwenden van geweld door een lid van het AT hangt af van de situatie waarmee hij wordt geconfronteerd.

Het gebruik van een vuurwapen, niet zijnde een vuurwapen waarmee automatisch vuur of lange afstandsprecisie vuur kan worden afgegeven, is volgens artikel 12, eerste lid, van het Landsbesluit ambtsinstructie politie slechts geoorloofd:

- a. om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnd vuurwapen bij zich heeft en dit tegen personen zal gebruiken;
- b. om een persoon aan te houden die zich aan zijn aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken, en die wordt verdacht van of is veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf;
  1. waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld, en
  2. dat een ernstige aantasting vormt van de lichamelijke integriteit of de persoonlijke levenssfeer, of
  3. dat door zijn gevolg bedreigend voor de samenleving is of kan zijn.
- c. tot het beteugelen van oproerige bewegingen of andere ernstige wanordelijkheden, indien er sprake is van een opdracht van het bevoegd gezag en een optreden in gesloten verband onder leiding van een meerdere;

Het tweede lid bepaalt dat het gebruik van het vuurwapen ter aanhouding zoals hierboven onder sub a en b genoemd, slechts geoorloofd is tegen personen en vervoermiddelen waarin of waarop personen zich bevinden.

Volgens het derde lid mag in de gevallen, bedoeld in het eerste lid, onder a en b, geen gebruik worden gemaakt van het vuurwapen indien de identiteit van de aan te houden persoon bekend is en redelijkerwijs mag worden aangenomen dat het uitstel van de aanhouding geen onaanvaardbaar te achten gevaar voor de rechtsorde met zich brengt. Dit verbod geldt ook indien een aanmerkelijke kans bestaat dat onschuldige derden kunnen worden getroffen.

De meeste geïnterviewde politieambtenaren stellen dat het vuurwapen alleen in een geval van noodweer ter verdediging van eigen of andermans lijf kan worden aangewend. Er zijn ook geïnterviewde politieambtenaren die van oordeel zijn dat het vuurwapen aangewend mag worden indien een verdachte verzet pleegt en het doel tot aanhouding niet bereikt kan worden door het gebruik van de wapenstok. Voorts zijn een aantal respondenten van oordeel dat het vuurwapen niet mag worden aangewend in het geval de verdachte reeds aan het vluchten is. Verder wordt ook gesteld dat het vuurwapen alleen bij zware geweldsdelicten waarbij vuurwapen is gebruikt, mag worden aangewend.

Volgens de meeste respondenten is het niet toegestaan om het vuurwapen aan te wenden tegen vervoersmiddelen waarin of waarop personen zich bevinden. Volgens een respondent wordt indien de aan te houden persoon zich in een voertuig bevindt de sirene aangezet of een

waarschuwingsschot afgelost om de verdachte aan te houden. Het gebruik van vuurwapen tegen personen die zich in vervoermiddelen bevinden wordt nauwelijks toegepast. Er moet volgens deze respondent rekening worden gehouden met andere voertuigen op de weg en of het gebied bewoond is. Een alternatief is volgens de respondent om het voertuig klem te rijden. Een van de respondenten is van mening dat de OvJ zijn toestemming moet geven, behoudens bij overmacht.

Volgens artikel 13, eerste lid, mag de ambtenaar in de volgende gevallen, slechts uit voorzorg een vuurwapen, niet zijnde een vuurwapen waarmee automatisch vuur of lange afstandsprecisievuur kan worden afgegeven, ter hand nemen:

- a. wanneer het gebruik van een vuurwapen is toegestaan;
- b. voor zijn veiligheid of die van anderen, indien redelijkerwijs mag worden aangenomen dat een situatie ontstaat, waarin hij bevoegd is dat vuurwapen te gebruiken.

De respondent van het AT acht het onwenselijk wegens gevaren die tijdens acties kunnen ontstaan om uit voorzorg het vuurwapen ter hand te nemen. Er kan volgens geïnterviewde een trekker reactie ontstaan waardoor onbedoeld een schot afgaat. Het AT gebruikt hierdoor alleen de z.g. definitieve handgreep. Dit houdt in dat de hand op de kolf van het pistool wordt gehouden, waarbij het pistool in de pistooltas blijft opgeborgen.

Er zijn respondenten bij de basis politiezorg die van oordeel zijn dat in dreigende situaties het vuurwapen uit voorzorg ter hand mag worden genomen. Volgens deze respondenten wordt dit ook in de praktijk gedaan. Een aantal van deze respondenten menen dat het ter hand nemen van een vuurwapen niet in de wet is geregeld.

De respondenten van het AT en de mobiele eenheid van het korps stellen dat het gebruik van vuurwapens waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven de toestemming behoeft van de OvJ, maar zij zijn niet op de hoogte of toestemming is verzocht en verkregen. Volgens de korpsleiding is deze toestemming nimmer gevraagd bij het OM.

Het gebruik van pepperspray is conform artikel 21, eerste lid, van het besluit slechts geoorloofd in de volgende gevallen:

- a. om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnd wapen bij zich heeft en dit tegen een persoon zal gebruiken;
- b. om een persoon aan te houden die zich aan aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken;
- c. ter verdediging tegen of voor het onder controle brengen van agressieve dieren.

In het tweede lid wordt voor de volgende gevallen een verbod gesteld:

- a. tegen personen die zichtbaar jonger dan 12 of ouder dan 65 jaar zijn;

- b. tegen vrouwen die zichtbaar zwanger zijn;
- c. tegen personen voor wie dit gebruik als gevolg van een voor de ambtenaar zichtbare ademhalings- of andere ernstige gezondheidsstoornis onevenredig schadelijk kan zijn;
- d. tegen groepen personen.

In het derde lid wordt het verbod voor het richten van pepperspray op de mond geregeld.

Verder wordt in artikel 23 bepaald dat de pepperspray tegen een persoon per geval ten hoogste twee maal voor de duur van niet langer dan ongeveer een seconde kan worden gebruikt en op een afstand van ten minste een meter.

Volgens sommige respondenten kan dit geweldmiddel worden gebruikt om bij verzet of agressie een situatie onder controle te brengen. Er is ook aangegeven dat het geweldmiddel niet kan worden aangewend tegen gehandicapten, zwangere vrouwen, minderjarigen en bejaarden. Het geweldmiddel mag niet in een menigte gebruikt worden en kan niet op de ogen gericht worden. Er is ook gesteld dat de eisen voor het aanwenden van dit geweldmiddel dezelfde zijn als voor het gebruik van vuurwapen. Volgens een respondent is er ook als norm gesteld dat rekening moet worden gehouden met de windrichting. Er zijn tevens respondenten die hebben aangegeven niet bekend te zijn met de specifieke regels.

Volgens artikel 28, eerste lid, van het Landsbesluit ambtsinstructie politie is het aanwenden van fysiek geweld en de wapenstok slechts in de volgende gevallen geoorloofd:

- a. om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnde wapen bij zich heeft en dit tegen een persoon zal gebruiken;
- b. om een persoon aan te houden die zich aan aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken.

Volgens het AT van het korps wordt het AT onder levensbedreigende en of vuurgevaarlijke situaties ingezet. De verdachte wordt als procedure tijdens de aanhouding altijd in een greep genomen en daarna naar de grond afgewerkt. Sommige respondenten stellen dat fysiek geweld en geweld met de wapenstok mag worden aangewend in het geval een verdachte zich verzet tegen zijn aanhouding of als een persoon een dreigende houding aanneemt tegen de politie. Ook is gesteld dat voor het aanwenden van de wapenstok dezelfde voorwaarden gelden als voor het aanwenden van het vuurwapen. Een andere stelling van de respondenten is dat de wapenstok en fysiek geweld gebruikt kunnen worden voor eigen verdediging (noodweer), terwijl weer een aantal andere respondenten aangeven dat zij niet weten of het aanwenden van fysiek geweld in de wet is geregeld.

Artikel 9, tweede volzin, van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie bepaalt dat aan het gebruik van geweld zo mogelijk een waarschuwing vooraf moet gaan.

Ten aanzien van het aanwenden van het vuurwapen is in de eerste volzin van artikel 16, eerste lid, van eerdergenoemd landsbesluit bepaald dat de ambtenaar onmiddellijk, voordat hij gericht met een vuurwapen zal schieten, met luide stem of op andere niet mis te verstane wijze waarschuwt dat geschoten zal worden, indien niet onverwijld het gegeven bevel wordt opgevolgd. De tweede volzin van het artikel schrijft voor dat deze waarschuwing, die zo nodig vervangen kan worden door een waarschuwingsschot, slechts achterwege blijft, wanneer de omstandigheden de waarschuwing niet toelaten.

De artikelen 22 en 29 van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie bepalen dat de ambtenaar onmiddellijk voordat hij gericht de pepperspray respectievelijk fysiek geweld en wapenstok tegen een persoon zal gebruiken, met luide stem of op andere niet mis te verstane wijze moet aangeven dat pepperspray, fysiek geweld en wapenstok gebruikt zal worden, indien niet onverwijld het gegeven bevel wordt opgevolgd. Deze waarschuwing blijft achterwege indien de omstandigheden de waarschuwing redelijkerwijs niet toelaten.

Volgens alle geïnterviewde politieambtenaren is voorafgaande waarschuwing vereist voordat een geweldmiddel wordt aangewend. Volgens één respondent is in het geval van noodweer geen waarschuwing vereist. Volgens twee van de geïnterviewde politieambtenaren kan in noodweer gevallen de vereiste waarschuwing voor het aanwenden van vuurwapen worden vervangen door een waarschuwingsschot.

De ambtenaar kan volgens artikel 31, eerste lid, van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer, de handboeien aanleggen. Op grond van het tweede lid kan de maatregel slechts worden getroffen indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden. Volgens het derde lid kunnen de in het tweede lid bedoelde feiten en omstandigheden slechts gelegen zijn in de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd of de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop de situatie waarin het vervoer plaatsvindt.

Alle respondenten zijn van mening dat de handboeien op iedere verdachte die aangehouden is worden aangelegd. Dit geldt als standaard procedure en wordt gedaan in verband met de veiligheid van de verdachte en de politieambtenaar. Voorts geven enkele respondenten aan dat

de handboeien gebruikt worden bij verzet, om agressie te voorkomen, om de vlucht van de verdachte te verkleinen en om het transport van de verdachte te bewerkstelligen. Een andere respondent stelt dat de normen in de praktijk niet worden gehanteerd.

2.5. De preventie

Volgens het inrichtingsplan van het KPC moet bij (grootschalige) politieoptreden het personeel van het BIZ zorgdragen voor de nodige controle op de kwaliteit van het politieoptreden. Het inrichtingsplan stelt dat o.a. proportionaliteit en subsidiariteit, de houding, en nazorg worden geëvalueerd. De reactie van het publiek zal tevens worden geëvalueerd en eventueel leiden tot verbeteringsvoorstellen aan de korpsleiding ten aanzien van het politieoptreden.

Volgens de respondent van het BIZ zorgt het BIZ voor controle bij grootschalig politieoptreden en worden rapportages opgesteld. Deze rapportages worden volgens de respondent naar de korpsleiding gestuurd.

Volgens het inrichtingsplan van het KPC moet het BIZ jaarlijks een concept-preventiebeleid opstellen met bijbehorende projecten en ter goedkeuring aan de korpsleiding voorleggen.

Volgens de respondent van het BIZ is het opstellen van een preventief beleidsplan één van de taken dat het projectteam heeft volgens het Inrichtingsplan. Het preventieve beleidsplan is nog niet afgerond. De verandermanager van het KPC heeft enkele onderwerpen gesignaleerd die onderdeel moeten vormen van een volwaardig integriteitbeleid, te weten:

- De belangrijkheid van integriteit voor alle organisatietypes;
- De discretionaire ruimte die de politieambtenaar beschikt in het uitoefenen van zijn beroep;
- Meest voorkomende Integriteitschendingen;
- Beleidsinstrumenten (gedragscode, voorlichting, trainingen enz.);
- Werving en selectie;
- Consistentie en 'fairness' repressief beleid;
- Functieroulatie;
- Functiescheiding;
- Kwetsbare functietaken.

De jaarplannen 2012 en 2013 van het KPC stellen dat ter preventie onder andere infosessie door het BIZ en het OM moeten worden gehouden met betrekking tot veelvuldig gepleegde

feiten door korpsmedewerkers. Voorts wordt gesteld dat het BIZ de recidivisten binnen het korps moet adopteren.

Volgens de respondent van het BIZ wordt het voorgestelde in de jaarplannen om samen met het OM infosessies uit te voeren nog niet op structurele basis uitgevoerd. Wel wordt aan elke nieuwe klas van aspiranten een lezing over dit onderwerp verzorgd. De respondent van het BIZ merkt verder op dat aandacht moet worden besteed aan beheersing van benaderingstechnieken en taalvaardigheid van de medewerkers van het KPC om zonder toepassing van (fysiek) geweld problemen op te lossen. Er zijn andere vormen voor optreden om excessieve toepassing van geweld te voorkomen. De HR afdeling van het KPC speelt hierbij een belangrijke rol. Wanneer steeds dezelfde politieambtenaar excessief geweld, danwel onrechtmatig geweld tegen burgers toepast, kan een begeleidingsproces worden opgestart waarbij de HR-afdeling van het KPC en de dienst ARBO betrokken worden. De functie van sociaal werker was echter voor meer dan 1 jaar vacant. Per 1 september 2014 is een sociaal werker in dienst van het KPC getreden.

Door het BIZ wordt ook een z.g. adoptiestrategie gehanteerd. Dit houdt in dat een politieambtenaar die telkens ongeoorloofd geweld toepast in nauw contact blijft met een medewerker van het BIZ waarmee periodiek gesprekken worden gehouden met betrekking tot het gedrag en de houding van de betrokken agent. Door deze vorm van begeleiding wordt getracht de attitude van de betrokken ambtenaar positief te beïnvloeden. In het verleden heeft het BIZ samen met een OvJ lezingen gehouden over het onderwerp "toepassing van geweld". Deze activiteiten zijn in jaarplannen opgenomen, maar geschieden echter nog niet op structurele basis. In de praktijk wordt een lezing georganiseerd voor de aspiranten van elke nieuwe klas.

Volgens de respondent van het OM bestaan er bij het OM geen preventieve programma's om ontoelaatbaar politiegeweld te voorkomen en te minimaliseren. Individuele gesprekken worden door het BIZ gehouden met politiefunctionarissen als er blijkt dat deze functionarissen vaak geweld toepassen maar er is geen structurele mechanisme. Daarnaast heeft het KPC sinds kort weer een sociaal werker in dienst, die in dergelijke gevallen ingeschakeld kan worden.

Verder stelt de respondent van het OM dat Curaçao aan de Committee Against Torture (CAT) in Geneve, Switzerland moet rapporteren hoe Curaçao omgaat met foltering, onmenselijke behandeling, politiegeweld en ook detentieomstandigheden. Curaçao neemt ook deel aan de delegatie van het Koninkrijk als verantwoording moet worden afgelegd bij de CAT omtrent voorzieningen die door het land Curaçao zijn getroffen om foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling te voorkomen.

2.6. De registratie van de toetsen

Artikel 7.6. van de onderlinge regeling houdende kwaliteitseisen, opleidings- en trainingsvereisten politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba stelt dat de korpsbeheerder zorg moet dragen voor de registratie van de deelname aan en de resultaten van in artikel 7.2. bedoelde toetsen (zie paragraaf 2.3). Verder wordt vermeld dat in het jaarverslag van het politiekorps een overzicht moet worden gegeven van de stand van zaken betreffende de in artikel 7.2. bedoelde toetsen.

De Raad constateert dat het ORV een registratie bijhoudt in een Excel programma van de leden van het korps die deel hebben genomen aan de IBT-cursus. In de registratie worden de resultaten en een aantal bijzonderheden zoals het soort vuurwapen waarin oefening werd verzorgd en de verstrekking van een IBT-paspoort bijgehouden.

In de jaarverslagen van het KPC wordt de stand van zaken met betrekking de toetsen echter niet vermeld.

2.7. De bewaring

Volgens artikel 12 van het landsbesluit bewapening en overige uitrusting politie moet de Minister regels vaststellen met betrekking tot het dragen, het onderhoud en het in inbraakvrije ruimte bewaren van wapens en munitie. Volgens de MvT dient voorschriften te worden gesteld voor het thuis bewaren van de bewapening indien de ambtenaar is toegestaan om het vuurwapen naar huis mee te nemen.

De Raad constateert echter dat er geen regeling is vastgesteld. Volgens de leiding van het KPC werd ten tijde van het onderzoek aan deze onderwerpen gewerkt.

3. Bevindingen na toepassing politiegeweld

3.1. De inleiding

In dit hoofdstuk worden de bevindingen ten aanzien van het proces nadat een politieambtenaar geweld of vrijheidsbeperkende middelen heeft aangewend, beschreven. Hierbij worden de procedures met betrekking tot de melding van het gebruik van geweld- en de vrijheidsbeperkende middelen, de registratie en de disciplinaire en strafrechtelijke afhandeling van onderzoeken in kaart gebracht.

3.2. Procedurele afhandeling van aangewend geweld

3.2.1. De melding

Volgens artikel 30, eerste lid, van het landsbesluit Ambtsinstructie politie is de ambtenaar die geweld heeft aangewend verplicht om de feiten en omstandigheden dienaangaande, alsmede de gevolgen van het geweld, onverwijld aan zijn meerdere of een door de CKPC aangewezen functionaris te melden.

Volgens de respondenten moet het aangewend geweld met de eventuele bijzonderheden daarbij aan de directe leidinggevende gemeld worden. Volgens een aantal leidinggevendenden worden in de praktijk niet alle gevallen van geweldstoepassing gemeld. Deze leidinggevendenden zijn van oordeel dat alleen de gevallen waarbij een verdachte (ernstig) letsel heeft opgelopen gemeld worden.

Volgens het tweede lid van artikel 30 van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie moet de melding door de meerdere of de door de CKPC aangewezen functionaris terstond worden vastgelegd, waarbij gebruik wordt gemaakt van het model, zoals opgenomen in de bijlage bij het landbesluit, houdende algemene maatregelen, waarbij deze regeling wordt vastgesteld.

Een aantal bevrageden zijn van oordeel dat de vastleggingen van aangewend geweld middels een meldingsformulier moet plaatsvinden. Onder deze bevinden zich een aantal geïnterviewde politieambtenaren die menen dat het meldingsformulier door de directe chef ingevuld moet worden, terwijl een aantal andere geïnterviewde politieambtenaren menen dat de

medewerkers zelf het meldingsformulier moeten invullen en dat de directe chef belast is met de controle. Geweld tegen zaken en dieren wordt niet op het meldingsformulier vastgelegd, aldus enkele respondenten. Dit soort geweld wordt in een proces-verbaal en mutatie vastgelegd. Het meldingsformulier is volgens enkele respondenten niet in het computersysteem ingevoerd, terwijl de andere respondenten stellen dat dit wel het geval is.

Ook het Openbaar Ministerie heeft tijdens het interview aangegeven dat zij niet op de hoogte zijn van het gebruik van dit meldingsformulier en dat zij van oordeel zijn dat de vastlegging in het proces-verbaal moet plaatsvinden. In de wederhoorfase heeft het OM aangegeven dat het aanwenden van vuurwapengeweld op een meldingsformulier moet worden vermeld.

Volgens de respondent van het BIZ beschikken niet alle wijkteams en bureaus over het meldingsformulier. Volgens de respondent moest het BIZ het formulier verschillende keren voor de executieve politieambtenaren kopiëren. Dit formulier is volgens de respondent niet in het politie Actpol-systeem ingevoerd, waardoor het Actpol systeem niet hiervoor kan worden geraadpleegd. De bevrageerde bij het BIZ is van mening dat deze formulieren onvoldoende worden gebruikt. Naar het oordeel van het BIZ worden weinig formulieren aan de CKPC afgedragen. Het BIZ heeft in het verleden slechts één meldingsformulier ontvangen over een schietincident en kan bevestigen noch ontkennen of meldingsformulieren bij de CKPC worden ingediend. Er wordt volgens de leiding van het korps geen registratie van de meldingsformulieren bijgehouden.

Verder wordt in het derde lid van artikel 30 van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie vermeld dat de CKPC in elk bureau een functionaris aanwijst die het opmaken van de melding coördineert en begeleidt.

De geïnterviewde ambtenaren van politie, waaronder de directe leidinggevenden, zijn niet op de hoogte of de CKPC een functionaris heeft aangewezen. De leiding van het korps bevestigt dat er geen functionaris is aangewezen die het opmaken van het meldingsformulier coördineert en begeleidt.

Volgens een aantal respondenten bij het KPC moet het ingevulde meldingsformulier aan de wijkteamchef worden overgedragen die zorg moet dragen voor het verzenden van deze formulieren naar de wijkteamrecherche. De respondent van de LrC stelt dat er geen meldingsformulieren naar de LrC worden opgestuurd.

Artikel 32 bepaalt dat de ambtenaar die gebruik heeft gemaakt van handboeien dit onverwijld schriftelijk aan de meerdere, onder vermelding van de redenen die tot het gebruik van handboeien hebben geleid, moet melden.

Een aantal respondenten is van mening dat het aanleggen van handboeien in de mutatie en het aanhoudingsprocesverbaal gemeld moet worden. De andere respondenten menen dat het aanleggen van handboeien niet gemeld hoeft te worden doordat de directe chef meestal hiervan kennis neemt op het moment dat de verdachte naar het bureau wordt gebracht. Tevens wordt gesteld dat alleen in het geval van wederspanning melding moet worden gemaakt van het aanleggen van handboeien in een proces-verbaal. Er zijn ook respondenten die stellen dat de melding slechts in de Actpol plaatsvindt. Een respondent stelt dat de melding niet geschiedt op een meldingsformulier, maar in een proces-verbaal en mutatie indien geweld is toegepast.

3.2.2. Opname van aangiften en klachten

Conform het inrichtingsplan van het KPC is het BIZ verplicht alle meldingen (klachten) tegen onaanvaardbare optredens van het korpspersoneel op te nemen en te evalueren of deze disciplinair of strafrechtelijk van aard zijn. Verder bepaalt het inrichtingsplan dat de klachten die strafrechtelijk van aard zijn na overleg met het Openbaar Ministerie door de LrC of door het BIZ zelf worden afgehandeld. De klachten van disciplinaire aard worden door het BIZ onderzocht en afgehandeld.

Volgens de geïnterviewde functionaris van het BIZ wordt door het bureau klachten en aangiften van onaanvaardbaar optreden van de politie opgenomen. Volgens deze geïnterviewde functionaris geschiedde de opname van aangifte voorheen bij het bureau recherche of een wijkteam. In de praktijk bleek dat de processen-verbaal te laat of helemaal niet aan het BIZ werden overgedragen doordat deze via de hiërarchische weg werden opgestuurd. Doordat veel aangevers lang op de behandeling van hun zaak moesten wachten waren zij in vele gevallen uit frustratie niet meer bereid om aan het onderzoek mee te werken. In het huidige systeem is de opname van aangifte aan het BIZ opgedragen.

Volgens de respondent van het BIZ werd in het verleden geregeld overleg met het OM gepleegd met betrekking tot de binnengekomen zaken. De overlegfrequentie is inmiddels volgens de respondent minder geworden. Het OM wordt telefonisch in kennis gesteld van de aangiften die bij het BIZ worden ingediend en het OM kan dan bepalen welke onderzoeken aan de LrC worden overgedragen. Verder stelt de respondent dat bij het BIZ diverse malen per week briefing plaatsvindt met betrekking tot de aangiften en klachten.

Volgens de respondent van het OM worden de binnengekomen zaken bij het BIZ met het personeel besproken. Het overleg tussen het OM met het BIZ geschiedt volgens de respondent in principe maandelijks, hetgeen echter niet altijd lukt. De respondent stelt dat naast deze wijze van overleg ook het zogenoemde inloop overleg bij het OM bestaat.

Volgens de respondent van de LrC kan bij de LrC aangifte worden gedaan, maar dit geschiedt doorgaans bij het KPC. Wanneer een aangifte bij de LrC wordt gedaan, wordt de aangifte gelijk doorgeleid naar de Procureur Generaal (verder PG) met een verzoek om een onderzoeksopdracht of met een voorstel om het KPC het onderzoek te laten uitvoeren.

Volgens de Ombudsman is de organisatie conform de toepasselijke landsverordening bevoegd om klachten te onderzoeken met betrekking tot de gedragingen die vallen onder de verantwoordelijkheid van één of meer Ministers. Dit geldt voor de handelingen van de ministers zelf maar ook die van het tot het ministerie behorende personeel. Onbehoorlijke gedragingen worden niet afgebakend in de Landsverordening. Dit houdt in dat de behandeling van klachten met betrekking tot alle handelingen waarbij geweld is toegepast tot de bevoegdheid van de Ombudsman behoort.

In de Landsverordening Ombudsman wordt de bevoegdheid van de Ombudsman beperkt indien reeds een administratiefrechtelijke voorziening is getroffen. De interpretatie van de Ombudsman van het begrip 'administratiefrechtelijke voorziening' is dat als een bezwaarschrift procedure openstaat de klachtindienaar dit traject eerst moet doorlopen. Als hij niet tevreden is met de wijze of het resultaat van de behandeling kan hij bij de Ombudsman een klacht daarover indienen. Het gaat bij de Ombudsman meer om de bejegening en niet primair om het resultaat van de klacht of van het onderzoek zelf.

In het geval van politiegeweld is de Ombudsman van oordeel dat de klachtencommissie en de interne afdeling van het korps tot de 'administratiefrechtelijke voorziening' moeten worden gerekend. De klachtindienaar moet in principe de vermeende onbehoorlijke handeling van de politie bij de minister van justitie (betrokken dienst) aan de orde stellen. In het geval zijn klacht niet in behandeling wordt genomen danwel naar zijn oordeel niet naar behoren is afgehandeld, kan een klacht bij de Ombudsman worden ingediend. De Ombudsman fungeert in een dergelijk geval als tweedelijns klachteninstantie doordat de klacht van de burger niet, althans niet naar tevredenheid van de burger wordt afgehandeld.

De Ombudsman verricht geen onderzoek naar de rechtmatigheid van het toegepast geweld maar naar het uitblijven van de behandeling van de klacht van de indiener door de politie.

In het verleden werd op grond van de wettelijke interpretatie van het begrip 'administratiefrechtelijke voorziening' met de klachtencommissie afgesproken dat burgers die bij de Ombudsman een klacht omtrent toegepast politiegeweld indienen naar de klachtencommissie worden doorverwezen. Hierdoor werd ook voorkomen dat zaken door twee verschillende instanties werden onderzocht. De klachtencommissie is niet meer actief. De Ombudsman heeft met de sector directeur van justitie belast met politiezaken afgesproken dat burgers die bij de Ombudsman over politiegeweld komen klagen naar een door het ministerie aangewezen persoon doorverwezen zullen worden die voor de verdere afhandeling zal zorgdragen. In het verleden werd ook contact gelegd met de CKPC met het verzoek om de klachtindiener te ontvangen en zijn klacht te behandelen. Een andere reden waardoor klachtenindieners eerst naar het betrokken ministerie worden doorverwezen is het kenbaarheidsvereiste. De Minister (overheidsinstantie) moet eerst bekend zijn met de klacht, zodat hij zelf de situatie kan redresseren. De Ombudsman acht het van belang dat de klachtencommissie blijft voortbestaan. Het bevordert het vertrouwen van de burgers in de klachtenafhandeling en het neemt de perceptie van partijdigheid weg doordat een klacht dan niet uitsluitend door de politie wordt behandeld. De Ombudsman ziet het bestaan van de klachtencommissie niet als een beperking van zijn taken. De leden van de klachtencommissie worden op grond van hun expertise benoemd. Dit bevordert de oordeelsvorming over het toegepast geweld. Bij de Ombudsman zou voor een dergelijk onderzoek expertise moeten worden ingehuurd. De Ombudsman oordeelt over een onderzoek en geeft aanbevelingen. Doorgaans bestaat de taak van een commissie alleen uit het adviseren van de Minister. In een dergelijk geval strookt de taak van de klachtencommissie niet met die van de Ombudsman.

Bij Ministeriële beschikking 2010 zijn op grond van de Landsverordening 'Klachtencommissie Politieel Optreden' de leden van de klachtencommissie benoemd. Een bij de klachtencommissie ingediende klacht werd volgens de respondent van de klachtencommissie eerst beoordeeld. De indiener van de klacht werd op de mogelijkheid gewezen om naast de klachtprocedure ook strafrechtelijke- en civielrechtelijke maatregelen te treffen. In de praktijk bleek dat veel klagers ontevreden waren aangezien het OM hun niet op de hoogte stelde van de voortgang van de zaak. De klachtencommissie adviseerde de klagers omtrent de mogelijkheid tot het indienen van een schriftelijk beklag ex artikel 15 Wetboek van Strafvordering voor Curaçao (WvSv.) bij het Hof van Justitie tegen het uitblijven van vervolging. De klachtencommissie bemoeide zich verder niet met de strafrechtelijke procedure en was niet op de hoogte van de verdere afhandeling van het beklag.

Verder moest de beklagde door de leden van de klachtencommissie worden gehoord. Er werd een voorlopig rapport opgesteld dat aan de beklagde, de klager en aan de Minister van Justitie (vóór 10.10.10 aan het Plaatselijk hoofd van politie) werd aangeboden voor commentaar. Na de

reacties werd het definitieve rapport vastgesteld. In het rapport werden aanbevelingen gedaan aan de Minister van Justitie. De Minister van Justitie stuurde vervolgens het rapport, met de aanbeveling van de klachtencommissie ter uitvoering door naar de korpsleiding. De ervaring van de klachtencommissie was dat de aanbevelingen van de klachtencommissie nooit werden opgevolgd.

Volgens de respondent van de voormalige klachtencommissie werd in de praktijk naar aanleiding van een klacht nadere informatie bij het korps over het incident opgevraagd. De samenwerking met het korps (BIZ) verliep goed. Ondanks het idee dat vanwege de objectiviteit de politie zich zelf niet kan onderzoeken, heeft het BIZ volgens de bevragee recht van bestaan. Het geeft een positief signaal naar de gemeenschap toe dat het korps zich zelf kan zuiveren. De klachtencommissie beoordeelde ook de door het BIZ verrichte onderzoeken. Het oordeel van de klachtencommissie was dat de onderzoeken van het BIZ objectief werden verricht. Volgens de respondent waren de strafrechtelijke onderzoeken die destijds door de Landsrecherche werden verricht, met name de schietincidenten waarbij politieambtenaren betrokken waren, ook kwalitatief op peil.

De respondent is van mening dat door de preventieve werking van de klachtencommissie het aantal ingediende klachten was gedaald. De klachtencommissie vervulde volgens de respondent naast haar wettelijke taak ook een rol als aanspreekpunt, aangezien potentiële klagers vaak voldoening hebben wanneer zij worden aangehoord en indien nodig geadviseerd.

De voormalige leden van de klachtencommissie waren vanaf 2012 niet meer actief. Er werden geen vergaderingen belegd aangezien de in de wet bedoelde vergoeding, ondanks herhaalde verzoeken, niet werd uitbetaald.

In verband met de beëindiging van het lidmaatschap van de leden van de klachtencommissie werd de Minister van Justitie schriftelijk door de klachtencommissie voorgesteld om de mogelijkheid om de werkzaamheden van de klachtencommissie door de ombudsman te laten verrichten in overweging te nemen. Kennelijk heeft de minister geen besluit hierover genomen volgens de respondent. Aan de uitvoering van deze werkzaamheden door de ombudsman kleeft volgens de respondent van de voormalige klachtencommissie echter een nadeel. De ombudsman beschikt niet over de bevoegdheden die in de Landsverordening aan de klachtencommissie Politieel Optreden zijn toegekend. Een voorbeeld daarvan is de bevoegdheid tot oproeping van aangeklaagde met behulp van de sterke arm. Dit staat volgens de respondent van de voormalige klachtencommissie een onderzoek door de ombudsman echter niet in de weg.

3.2.3. De registratie van geweldtoepassing

Volgens het inrichtingsplan van het KPC moeten de klachten digitaal binnen een (beveiligd) geautomatiseerd systeem worden geregistreerd. Het BIZ moet verder periodiek een overzicht van het aantal en type klachten met bijbehorende onderzoekresultaten ten behoeve van het korps opstellen.

Volgens de respondent van het BIZ vindt de registratie van de bij het BIZ binnengekomen zaken decentraal plaats. Elke medewerker houdt dagelijks een overzicht van de door hem in behandeling zijnde aangifte/beklagen bij. Elke medewerker beschikt over een eigen computer. Door middel van een code kan een medewerker toegang krijgen tot zijn computerbestanden. Verder stelt de respondent dat de computers niet op een netwerk zijn verbonden. Volgens de respondent wordt achteraf door de CBIZ(wnd.) een algemene registratie opgemaakt. Deze algemene registratie behelst ook andere soorten zaken. Volgens de respondent ontbreekt hierdoor een duidelijk overzicht van zaken omtrent politiegeweld. De respondent geeft verder aan dat in het verandertraject van het KPC de behoefte aan een geautomatiseerd datasysteem is aangekaart bij de trekker van het IT project. Volgens de geïnterviewde worden jaarlijks overzichten ten behoeve van het korps opgesteld.

Hieronder volgt een overzicht van zaken dat volgens de respondent van het BIZ over de jaren 2010 tot en met 2013 door het bureau zijn onderzocht.

	<u>Mishandeling</u>	<u>Foltering</u>	<u>Totaal</u>
2013	17	-----	17
2012	23	2	25
2011	16	-----	16
2010	32	-----	-----

Volgens de respondent van de afdeling Juridische Zaken van het KPC werden in de periode tussen 2010 en 2014 drie (3) politieambtenaren wegens ongeschiktheid als gevolg van aanwending van ongeoorloofd geweld ontslagen.

Volgens de respondent bij de LrC worden alle zaken die binnenkomen in het automatiseringssysteem ingevoerd. Hieronder volgt een overzicht van de door de LrC geregistreerde onderzoeken van aangewend geweld door de politie.

Jaartal	Omschrijving incident	Plaats incident
2011	Mishandeling met een vuurwapen. Mishandeling/Openlijke geweldpleging. Vrijheidsberoving en mishandeling.	Dr. Maalweg Seroe Grandi Pier Mari Pampoen
2012	Schietincident met dodelijk afloop. Bedreiging met een vuurwapen. Mishandeling.	Cocori F.de L. Rooseveltweg Bevolkingsregister
2013	Geen.	
2014 (t/m 31 okt)	Schietincident. Schietincident met dodelijk afloop. Schietincident. Schietincident. Schietincident. Schietincident. Schietincident. Schietincident met dodelijk afloop.	Mahuma Choloma Jongbloed Sucassa Haitiweg Staal Antillen Juliana Dorp ParkeDunki

Door de respondent van het OM wordt gesteld dat alle relevante aspecten die in het overleg zijn besproken, te weten soort zaak, data van het incident en de onderzoeker belast met het onderzoek, door de OvJ onder wie het bureau ressorteert worden bijgehouden. De bijhouding van deze gegevens is volgens de respondent van het OM alleen voor interne discussie bedoeld.

Volgens de Ombudsman komt het zelden voor dat de Ombudsman klachten van politiegeweld ontvangt. In het jaar 2014 werden één tot twee klachten bij de Ombudsman ingediend waarvan in ieder geval één betrekking had op het aanleggen van handboeien met als gevolg dat de pols van de persoon door aanleg van de handboeien werd gekneld.

Volgens de registratie van de klachtencommissie werden in het jaar 2010, van juni tot en met december, 2 klachten van mishandeling ingediend. In het jaar 2011 zijn alleen de klachten over de periode januari tot en met april bijgehouden. Gedurende deze periode werden 4 klachten ingediend bij de klachtencommissie. Veel onderzoeken zijn door de inactiviteit van de klachtencommissie, sinds 2012, op de plank blijven liggen.

3.2.4. Projectmatige uitvoering van onderzoeken en planning

Volgens het inrichtingsplan van het KPC moet na evaluatie de onderzoeken door het personeel van het BIZ worden geprioriteerd en projectmatig voorbereid waarna de geplande onderzoeksactiviteiten zullen worden uitgevoerd.

Volgens de respondent van het BIZ hangt de projectmatige voorbereiding van onderzoeken af van de omvang van het onderzoek. Wel worden alle zaken geanalyseerd en worden de

verhoorvragen vooraf opgesteld. Er zijn geen formeel vastgelegde periodes om strafrechtelijke onderzoeken af te ronden. Soms wordt een behandelingsperiode genoteerd op de apostille. Deze periode wordt echter in de praktijk niet gehaald wegens structurele onderbezetting bij het BIZ. Ook komt het voor dat onderzoeken vertraging oplopen door bijvoorbeeld onderbezetting bij de desbetreffende afdeling waar de betrokkene/verdachte werkzaam is, waardoor de betrokkene niet beschikbaar is voor het onderzoek. Door het BIZ is een ontbiedingsformulier in de vorm van een dienstopdracht ontworpen en aangeboden voor accordering om dit euvel te verhelpen.

Volgens de respondent van de LrC worden geen projectmatige onderzoeken verricht ten aanzien van politiegeweld.

3.2.5. Het disciplinair traject

Volgens het inrichtingsplan van het KPC moet het BIZ disciplinaire onderzoeken verrichten en deze onderzoeken met een rapportage inhoudende de onderzoeksresultaten en conclusies afsluiten, waarna dit rapport voor de juridische toetsing van het voorstel tot het opleggen van een disciplinaire straf aan de juridische afdeling van het korps wordt aangeboden.

De respondent van het OM stelt dat de OvJ tijdens het overleg over de afhandeling van aangiften met het BIZ kan aangeven dat een zaak disciplinair moet worden afgehandeld, maar dat het OM geen zeggenschap heeft over het disciplinaire traject.

Volgens de respondent van het BIZ stelt het BIZ een rapport op waarin aanbevelingen aan de CKPC worden gedaan, waarna het proces van disciplinaire bestraffing volgt. In het kader van het disciplinaire proces moet de afdeling Juridische Zaken advies uitbrengen.

Volgens de respondent verlopen de procedures tot het opleggen van een disciplinaire straf conform de in het landsbesluit ham rechtspositie korps politie Curaçao beschreven regels. Een knelpunt is dat tegenwoordig een aantal van de straffen genoemd in artikel 102, eerste lid onder sub a, b en c, respectievelijk schriftelijke berisping, buitengewone dienst en geldboete niet opgelegd worden wegens het feit dat er geen beroepsinstantie meer bestaat. Voorheen was de gezaghebber wettelijk de bevoegde autoriteit ten aanzien van deze straffen en de Minister van Justitie fungeerde destijds als beroepsorgaan. Sinds het orgaan Gezaghebber niet meer bestaat is de Minister van Justitie de bevoegde autoriteit geworden. Hierdoor is de taak van de Minister als beroepsorgaan komen te vervallen. Een eventuele mandatering aan de CKPC is volgens de respondent voornamelijk door onbekende redenen uitgebleven. Het proces om een andere, zwaardere straf, op te leggen duurt langer. Hierdoor is de afhandeling van

disciplinaire zaken traag. Door het BIZ wordt dit euvel enigszins verholpen door de straf van inhouding op inkomen voor te stellen in de plaats van geldboete.

Een ander knelpunt in de afhandeling van disciplinaire straffen is volgens de respondent de overschrijding van termijnen. Er is sprake van undue delay bij de feitelijke afhandeling van disciplinaire straffen. Er is een concept opgemaakt van processen die gevolgd moeten worden waarin de periodes voor de afhandeling zijn vastgesteld. Undue delay heeft tot gevolg dat vergrijpen onbestraft kunnen blijven. Het knelpunt ligt volgens de respondent in het gebrek aan een behoorlijke synchronisatie en de verwatering in overlegstructuren tussen de betrokken instanties, met name de CKPC, BIZ, afdeling Juridische Zaken en de OvJ. Er is geen formele of structurele platform hiervoor. De afdeling Juridische Zaken moet de termijnen in de gaten houden, aldus de respondent. Volgens de respondent van het BIZ kan een strafrechtelijk en disciplinair traject parallel lopen, maar dit geschiedt niet altijd in de praktijk. Verdachten bleven in bepaalde gevallen aan het werk totdat zij werden gedagvaard. Door het verloop van tijd kan in een dergelijk geval het disciplinair traject niet meer worden gevolgd volgens de respondent.

3.2.6. Het strafrechtelijk traject

Het inrichtingsplan van het KPC stelt dat het BIZ in opdracht van het OM tevens belast kan worden met strafrechtelijke onderzoeken tegen medewerkers van het korps.

Nadat de aangifte is opgenomen en het BIZ opdracht heeft gekregen wordt een strafrechtelijk onderzoek gestart. De bevindingen van dit onderzoek worden bij proces-verbaal gerelateerd en naar het OM verzonden dat al dan niet over de vervolging beslist. Volgens de respondent van het BIZ is het onduidelijk welke dienst met de afhandeling van onderzoeken, met name onderzoeken van toepassing van vuurwapengeweld, moet worden belast. In de praktijk blijkt dat de LrC niet alle schietincidenten tot zijn verantwoordelijkheid rekent. Het gevolg is dat zowel het BIZ als de LrC naar een plaats delict waar vuurwapengeweld is toegepast worden gestuurd. Dit wekt ook twijfels op wie uiteindelijk zich met het onderzoek zal belasten, aldus de respondent. Het leidt ook tot vertraging als de andere dienst na verloop van bepaalde tijd alsnog met het onderzoek wordt belast.

Volgens het inrichting & formatieplan van de LrC moet de organisatie worden ingezet indien een persoon komt te overlijden of letsel oploopt vermoedelijk als gevolg van het aanwenden van vuurwapengeweld door ambtenaren of functionarissen, aan wie wettelijk een overheidstaak werd toevertrouwd en als een persoon komt te overlijden of zwaar lichamelijk letsel oploopt vermoedelijk als gevolg van het aanwenden van geweld door, of enige andere vorm van lichamelijke confrontatie of bemoeienis met ambtenaren of functionarissen, aan wie wettelijk een overheidstaak werd toevertrouwd.

Volgens de respondent van de LrC verricht de organisatie in principe alleen functie-gerelateerde onderzoeken van schietincidenten. Als een functie-gerelateerd schietincident heeft plaatsgevonden moet de LrC naar het plaats delict worden gestuurd. De procedure verloopt volgens vastgestelde richtlijnen van de LrC waarbij onder andere de leidinggevendenden van de LrC in kennis moeten worden gesteld en een proces-verbaal van bevinding van het plaats delict opgemaakt moet worden en naar de PG worden verzonden. Als de PG van oordeel is dat een strafrechtelijk onderzoek moet worden ingesteld gaat de LrC daartoe over. De PG kan ook gelasten om eerst een feitenonderzoek te doen. In het verleden handelde de Centrale Meldkamer (verder CMK) van het KPC verkeerd doordat de LrC niet in kennis werd gesteld van schietincidenten. Sinds de richtlijnen aan de CMK bekend werden gemaakt is verbetering hierin gekomen. Het komt echter af en toe nog steeds voor dat de CMK de LrC vergeet of te laat informeert. Echter, hierin ligt ook een taak voor de dienstdoende piket OvJ om de CMK te instrueren om de LrC direct in kennis te stellen na een schietincident, volgens de bevrage.

Verder stelt de respondent van de LrC dat volgens het voormalig instellingsbesluit van de LrC de organisatie bij alle gevallen van politiegeweld die zwaar lichamelijk letsel of de dood ten gevolge hebben, moet worden ingezet. In de praktijk gebeurt dit echter niet altijd. Er zijn personen die zwaar lichamelijk letsel hebben opgelopen door het aanwenden van een gewelddmiddel door de politie, niet zijnde vuurwapen, waarvan de LrC. geen melding heeft gekregen. Het is volgens de respondent de taak van het OM om erop toe te zien dat de LrC tijdig op de hoogte wordt gesteld van dit soort incidenten.

Onderzoeken van schietincidenten door de politie kunnen de capaciteit van de LrC negatief beïnvloeden. Er zijn namelijk onderzoeken van schietincidenten die veel tijd in beslag kunnen nemen.

Verder stelt de LrC dat er in de opsporing en vervolgingsketen een verschil van mening bestaat over de interpretatie van de richtlijn over politieschietincidenten. Sommigen menen dat de politieagent die zijn vuurwapen gebruikt formeel een verdachte is en als zodanig dient te worden behandeld in zowel een strafrechtelijk als een feitenonderzoek. Anderen zijn van mening dat de betrokken politieagent als getuige dient te worden behandeld. Het risico in dit laatste geval is dat een verdenking kan rijzen aan de hand van de verklaring als getuige. Als dit gedurende het verhoren van de getuige wordt geconstateerd moet het verhoor onmiddellijk worden gestaakt en de OvJ in kennis worden gesteld.

Een derde standpunt is dat eerst een (feiten)onderzoek moet worden verricht zonder dat de politieambtenaar die geweld heeft aangewend erbij wordt betrokken. In Nederland was dit volgens de respondent ook een probleem. Er werd in principe besloten om alle schietincidenten

van de politie meteen strafrechtelijk af te wikkelen en de politieagent als verdachte aan te merken, maar werd daarna op instructie van de PG teruggedraaid. Volgens de respondent is de PG gevraagd duidelijkheid hierin te scheppen.

Sommige van de geïnterviewde politieambtenaren ervaren het als zeer negatief dat zij in het kader van de uitoefening van de dienst direct na een schietincident als verdachte worden aangemerkt. Een aantal van de geïnterviewde politieambtenaren zijn ook van mening dat het OM geen rekening houdt met de omstandigheden waarin het politiewerk wordt verricht en dat de politie zich onzeker voelt over het al dan niet aanwenden van geweld uit vrees om te worden vervolgd.

Volgens de respondent van het OM worden schietincidenten van de politie door Landsrecherche onderzocht nadat de PG de opdracht daartoe heeft gegeven. Het OM beslist of moet worden overgegaan tot vervolging als een politieambtenaar verdenkt wordt van toepassing van disproportioneel geweld. Bij deze overweging wordt er altijd rekening mee gehouden dat de politie onder moeilijke omstandigheden moet werken, maar ook dat van een politieagent mag worden verwacht dat hij te allen tijde bewust is van de regels met betrekking tot het toepassen van geweld. Elke zaak wordt op eigen merites getoetst aan de hand van de ambtsinstructies.

4. Analyse

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk vindt een analyse plaats van de bevindingen die de Raad tijdens het onderzoek heeft geconstateerd. In deze analyse wordt de praktijk aan de normen getoetst en geeft de Raad zijn oordeel daaromtrent.

4.2. Het wettelijk kader

De Raad constateert dat het Land Curaçao partij is bij het folterverdrag en het EVRM. Daarnaast constateert de Raad dat het land Curaçao dit onderwerp in eigen nationale wetgeving, in casu de 'Uitvoeringslandsverordening folteringverdrag' heeft geregeld.

De Onderlinge regeling bepaalt wanneer politieambtenaren geïnfiltreerd zijn in een geweldmiddel. De Raad constateert dat politieambtenaren 1 keer per jaar een training moeten krijgen in het aanwenden van de geweldmiddelen. Ten aanzien van het gebruik van vuurwapen moeten politieambtenaren 2 keer per jaar een training volgen.

De bevoegdheid tot het aanwenden van geweld door de politie is in de Rijkswet Politie geregeld.

In het Landsbesluit bewapening en overige uitrusting politie worden de wapens die de politie bevoegd is te dragen vermeld.

In de Ambtsinstructie politie worden de eisen gesteld ten aanzien van de kennis en vaardigheden van politieambtenaren betreffende hun plichten en bevoegdheden. Voorts moeten politieambtenaren bekend zijn met de geldende wettelijke regelingen, dienstvoorschriften en ambtelijke instructies.

De Raad is van oordeel dat met deze bepalingen voldoende wettelijke waarborgen bestaan om excessief politiegeweld te voorkomen en desnoods te bestraffen.

4.3. De beheersing van de geweldmiddelen

De Raad constateert dat voor de geoefendheid van de politieambtenaren in het aanwenden van geweldmiddelen als eis wordt gesteld dat zij de cursus IBT moeten behalen. In een document 'Eindtermen Integrale Beroepsvaardigheidstraining zijn de normen vastgesteld waaraan de politieambtenaren moeten voldoen om deze cursus te behalen.

Ten aanzien van de geweldmiddelen vuurwapen, wapenstok en fysiek geweld constateert de Raad echter dat veel leden van het KPC ruim vijf jaar geleden de cursus IBT hebben gevolgd.⁸ Aan de hand van de aangeleverde planning constateert de Raad dat het aantal korpsleden dat de cursus IBT zou volgen veel lager was dan het aantal korpsleden. Het KPC telde in het jaar 2011, 487 en in het jaar 2012 495 executieve politieambtenaren, terwijl volgens de planning jaarlijks minder dan 100 politieambtenaren de cursus zouden volgen. De Raad is van oordeel dat hierdoor veel politieambtenaren geweldmiddelen dragen terwijl zij de cursus IBT niet hebben gevolgd en derhalve niet voldoen aan de wettelijk vereiste van geoefendheid zoals vastgesteld in de ambtsinstructie politie en bovengenoemde onderlinge regeling.

De Raad constateert verder dat politieambtenaren ingedeeld bij de basis politiezorg niet over alle vastgestelde geweldmiddelen beschikken. Er zijn politieambtenaren die niet over pepperspray beschikken. De politieambtenaren die over een pepperspray beschikken zijn niet geoefend in de aanwending daarvan. Daarnaast constateert de Raad dat de geldigheidsduur van de pepperspray van een aantal politieambtenaren reeds is verstreken en dat het middel niet in voorraad is en niet kan worden vervangen. De Raad is van oordeel dat voor aanschaf van dit geweldmiddel moet worden zorggedragen en dat het politiepersoneel conform de vastgestelde normen moeten worden getraind.

Daarnaast hebben politieambtenaren geen beschikking over het vereiste nazorgmiddel omdat het middel niet beschikbaar is. Er bestaan geen plannen om het middel aan te schaffen omdat het gebruik van pepperspray, waartegen het middel zou moeten worden gebruikt om letsel te beperken, niet als levensbedreigend wordt geacht door het korps. De Raad is van oordeel dat het nazorgmiddel moet worden aangeschaft, aangezien dit wettelijk is voorgeschreven.

De Raad constateert dat de politieambtenaren die tot de ME van het korps behoren uitgerust zijn, naast de basisuitrusting, met een lange wapenstok, een pistoolmitrailleur, een gasgeweer met bijbehorende gasprojectielen of traangas verspreidende middelen, een jachtgeweer en een semi automatisch vuurwapen. De ME van het korps gebruikt geen traangas verspreidende

---

⁸Zie ook het rapport 'Politieonderwijs in Curaçao 2013' van de Raad voor de Rechtshandhaving.

middelen omdat de uitrusting niet beschikbaar is. Daarnaast zijn er geen lange wapenstok en schilden beschikbaar. Dit heeft tot gevolg dat er geen oefeningen plaatsvinden in het kader van handhaving van openbare orde door de ME. De Raad acht deze tekortkomingen als een gemis. Ten aanzien van de andere middelen constateert de Raad dat de ME aparte praktijkoefeningen volgt voor de beheersing van deze gewelddmiddelen, alhoewel deze trainingen niet structureel plaatsvinden.

De Raad is van oordeel dat de leden van de ME niet voldoende geoefend zijn in het gebruik van de wettelijk voorschreven middelen waarover zij beschikken. Schietoefeningen vinden niet structureel plaats per kalenderhalfjaar zoals in de onderlinge regeling voorgeschreven.

De Raad constateert dat het AT, naast de in het Landsbesluit bewapening en overige uitrusting genoemde gewelddmiddelen, gebruikt maakt van stroomstok, jachtgeweer en vuurwapen waarmee lange afstand precisievuur kan worden afgegeven. De Raad constateert dat het vuurwapen waarmee lange afstandprecisievuur kan worden afgegeven volgens het landsbesluit bewapening en overige uitrusting politie niet tot de uitrusting van de leden van het AT behoort. De Raad is van oordeel dat de middelen van het AT wettelijk moeten zijn geregeld.

Daarnaast constateert de Raad dat de ME vuurwapen waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven meevoeren en het AT zowel vuurwapen waarmee automatisch vuur als lange afstandprecisievuur kan worden afgegeven meevoeren. Voor het meevoeren van deze wapens is volgens artikel 14, derde lid van het landsbesluit ambtsinstructie politie toestemming van de HOvJ vereist. Het OM stelt (zie paragraaf 2.3.) dat krachtens een MB machtiging is verleend aan het AT en het Bureau Narco Operaties van het KPC om wapens waarmee automatisch vuur en lange afstandsprecisievuur kan worden afgegeven met zich mee te voeren. De Raad constateert verder dat als wettelijke grondslag voor het uitvaardigen van betrokken Ministeriële Beschikking de artikelen 1, 29 en 30 van de 'Regeling Ambts- en Gewelddinstructie KPC', (PB. 2001, no. 73) wordt vermeld. De Regeling Ambts- en Gewelddinstructie 2001 was een uitvoeringsregeling gebaseerd op artikel 7 en 8 van de Politieregeling 1999. De Politieregeling 1999 is echter per 10 oktober 2010 komen te vervallen. In plaats daarvan is een nieuwe Ambtsinstructie Politie vastgesteld. Anders dan de oude Ambtsinstructie Politie stelt, wordt volgens artikel 14, derde lid, van de nieuwe Ambtsinstructie Politie geen schriftelijke machtiging van de Minister van Justitie vereist voor het meevoeren van een automatisch vuurwapen. Deze eis geldt volgens artikel 16, vierde lid, van de nieuwe Ambtsinstructie Politie alleen voor het meevoeren van een vuurwapen waarmee lange afstandprecisievuur kan worden afgegeven. De ME wordt niet genoemd in de huidige MB terwijl zij automatische vuurwapens gebruiken.

Volgens een respondent zijn de eisen die gesteld worden om deel te kunnen uitmaken van het AT hoger dan de IBT-eisen.

De Raad constateert echter dat het ORV geen eindtermen heeft vastgesteld waaraan de leden van het AT moeten voldoen. De trainingen vinden plaats conform de normen die door de PIOG in Nederland worden gehanteerd. De Raad acht het noodzakelijk dat de eindtermen voor het AT worden vastgesteld.

De Raad constateert dat bij het ORV een docent AT is ingedeeld, maar dat de trainingen van het AT vrijwel nooit worden gecontroleerd. Volgens de Raad is het aannemelijk, mede gelet op de frequentie van de op de Nederlandse normen gebaseerde oefeningen van het AT, dat de leden van het AT de gewelddmiddelen voldoende beheersen. De Raad acht het echter noodzakelijk dat de AT- docent van het ORV toezicht op de kwaliteit uitoefent door het bijwonen van deze trainingen.

4.4. De theoretische kennis van instructies geweldbeheersing

De Raad constateert dat de politieambtenaren voldoende bekend zijn met het gestelde in artikel 11 van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie omtrent het optreden in groepsverband.

Met betrekking tot het aanwenden van vuurwapengeweld is het merendeel van de geïnterviewde politieambtenaren van mening dat dit alleen in geval van noodweer is toegestaan. De bevoegdheid tot het aanwenden van het vuurwapen in het geval van aanhouding van personen, tot het beteugelen van oproerige bewegingen of andere ernstige wanordelijkheden worden door de meeste geïnterviewde politieambtenaren niet onderkend en de bevoegdheid tot het aanwenden van dit gewelddmiddel tegen vervoermiddelen waarin of waarop personen zich bevinden wordt evenmin onderkend. Tevens constateert de Raad dat het verbod tot het aanwenden van het vuurwapen indien de identiteit van de aan te houden persoon bekend is en het uitstel geen onaanvaardbaar gevaar met zich meebrengt of indien aanmerkelijke kans bestaat dat onschuldige derden kunnen worden getroffen, door de meeste geïnterviewde politieambtenaren niet genoemd. De Raad is derhalve van oordeel dat de kennis van de politieambtenaren met betrekking tot het aanwenden van vuurwapens verbeterd moet worden.

De Raad constateert dat de meningen onder de geïnterviewde politieambtenaren omtrent de regeling betreffende de bevoegdheid om het vuurwapen ter hand te nemen uiteenlopen. Er zijn politieambtenaren die niet bekend zijn met deze bevoegdheid en menen dat het ter hand

nemen van een vuurwapen onrechtmatig zou zijn terwijl enkele respondenten stellen dat het vuurwapen in de praktijk uit voorzorg ter hand wordt genomen, maar dat deze mogelijkheid niet wettelijk zou zijn geregeld. De Raad is van oordeel dat deze bepaling onvoldoende bekend is onder de politieambtenaren.

De politiefunctionarissen belast met de leiding van het AT en de ME zijn bekend met het bepaalde in artikel 14, eerste lid, van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie, namelijk dat het aanwenden van het vuurwapen geoorloofd is in het geval van noodweer. De leidinggevende functionarissen van het korps weten dat voor het meevoeren van dit wapen een schriftelijke toestemming vereist is van de OvJ.

Met betrekking tot het aanwenden van pepperspray constateert de Raad dat een aantal politieambtenaren van mening is dat het middel niet mag worden gebruikt tegen personen met beperkingen of van bepaalde leeftijd of met gezondheidsklachten. De bevoegdheid tot het aanwenden van het middel om agressie te controleren is door een aantal geïnterviewde politieambtenaren genoemd. De Raad constateert voorts dat de regels omtrent het gebruik van pepperspray voor een aantal bevroegden volstrekt onbekend zijn. De bevoegdheid om dit geweldmiddel aan te wenden in het geval een persoon moet worden aangehouden van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnde wapen bij zich heeft en dit tegen een persoon zal gebruiken of een persoon die zich aan aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken, wordt door geen van de geïnterviewde politieambtenaren genoemd. Ook werd het verbod tot het richten van pepperspray op de mond niet genoemd. Voorts constateert de Raad dat de voorwaarden dat het gebruik van pepperspray per geval voor ten hoogste twee maal, voor de duur van niet langer dan ongeveer een seconde en op een afstand van ten minste een meter, zoals bepaald in artikel 23 van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie, niet door de geïnterviewde politieambtenaren zijn vermeld. De Raad is derhalve van oordeel dat de kennis voor het aanwenden van het middel bij de politieambtenaren verbeterd moet worden.

Het AT wordt met toestemming van de HOvJ ingezet met het oog op de aanhouding van vuurgevaarlijke verdachten. Hierbij wordt als procedure tijdens de aanhouding de verdachte in een greep genomen en naar de grond afgewerkt. Naar het oordeel van de Raad strookt deze procedure met het bepaalde in artikel 28, eerste lid, onder sub a van het Landsbesluit Ambtsinstructie. In dat artikel wordt gesteld dat fysiek geweld en het gebruik van de wapenstok geoorloofd zijn om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnde wapen bij zich heeft en dit tegen een persoon zal gebruiken. De voorwaarde genoemd onder sub b van het eerste lid dat

het aanwenden van fysiek geweld en het gebruik van de wapenstok geoorloofd is in het geval een persoon zich aan zijn aanhouding onttrekt is echter niet genoemd door deze respondent.

De Raad constateert dat een aantal van de respondenten bekend zijn met de voorwaarden voor het aanwenden van fysiek geweld en het gebruik van de wapenstok. Enkele respondenten stellen echter dat voor het aanwenden van fysiek geweld en het gebruik de wapenstok dezelfde voorwaarden gelden als voor het aanwenden van het vuurwapen, terwijl ingevolge artikel 12 extra voorwaarden gelden voor het aanwenden van vuurwapens. Deze voorwaarden zijn onder andere dat de persoon verdacht of veroordeeld moet zijn voor een feit waarop gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld, en een aantasting vormt van de lichamelijke integriteit of de persoonlijke levenssfeer of bedreigend is of kan zijn voor de samenleving. Voorts constateert de Raad dat een aantal respondenten niet op de hoogte zijn van de regeling van fysiek geweld. Naar het oordeel van de Raad is de parate kennis van de geïnterviewde politieambtenaren voor verbetering vatbaar.

De verplichting tot waarschuwing voordat een geweldmiddel wordt aangewend is voldoende bekend bij de geïnterviewde politieambtenaren, alhoewel de uitzondering op voorafgaande waarschuwing, namelijk in geval van noodweer, slechts door één van de geïnterviewde politieambtenaren is genoemd. De mogelijkheid tot vervanging van de waarschuwing door een waarschuwingsschot in het geval het vuurwapen zal worden aangewend is alleen door twee van de respondenten genoemd. De Raad is van oordeel dat de kennis hieromtrent ook voor verbetering vatbaar is.

Respondenten stellen dat de handboeien op elke aangehouden verdachte wordt aangelegd in verband met de veiligheid van de verdachte en de politieambtenaar, danwel bij verzet, om de vlucht van de verdachte te verkleinen en om het transport van de verdachte te bewerkstelligen. De Raad constateerde dat de meeste respondenten van oordeel zijn dat het aanleggen van de handboeien op een aangehouden verdachte standaardprocedure is. De Raad meent dat deze standaardprocedure niet in overeenstemming is met de regelgeving. Uit het tweede en het derde lid van artikel 31 van de Ambtsinstructie Politie (zie paragraaf 2.4.) blijkt dat deze maatregel slechts kan worden getroffen indien feiten en omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen en dat de feiten of omstandigheden slechts gelegen kunnen zijn in de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd of de aard van het strafbare feit waarvan de vrijheidsberoving heeft plaatsgevonden. Hieruit blijkt dat politieambtenaren in een concrete situatie moeten afwegen of in het specifiek geval aanleiding is om over te gaan tot het aanleggen van de handboeien. Verder constateert de Raad dat volgens de MvT van de onderlinge regeling houdende een ambtsinstructie voor de politie van Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba het gebruik van de handboeien in ieder geval getoetst moet worden aan de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit.

4.5. De preventie

Uit het onderzoek blijkt dat tijdens grootschalig politieoptreden, bijvoorbeeld tijdens carnavalsevenementen, controles worden gehouden door het BIZ, maar de Raad heeft niet vastgesteld of er evaluatierapporten worden opgesteld waarbij onder meer de reactie van de omgeving op het optreden van het politiepersoneel in acht wordt genomen. Ondanks uitdrukkelijk verzoek daartoe heeft de Raad geen evaluatierapporten ontvangen. De Raad is van oordeel dat ten aanzien van het bovenstaande deels aan het gestelde in het inrichtingsplan wordt voldaan doordat de vereiste controle plaatsvindt maar kennelijk geen rapportage wordt opgesteld. Verder constateert de Raad dat er een concept preventie beleidsplan in de maak is, maar nog niet is vastgesteld.

Bij het korps bestaat de mogelijkheid om via de afdeling HRM een politieambtenaar te begeleiden, waarvan het vermoeden bestaat dat hij excessief geweld toepast. Ook de ARBO kan daarbij worden betrokken. Daarnaast constateert de Raad dat het korps een sociaal werker in dienst heeft die het proces kan begeleiden. Het BIZ hanteert ook een adoptie strategie waarbij gesprekken worden gehouden met politieambtenaren om hun attitude te verbeteren. De Raad is, evenals de respondent van het BIZ, van oordeel dat meer preventieve acties kunnen worden ondernomen, zoals het verzorgen van lezingen over toepassing van geweld.

4.6. De registratie van de toetsen

De Raad constateert dat het ORV een registratie bijhoudt van de resultaten van de toetsen maar dat hiervan geen melding wordt gedaan in de jaarverslagen van het korps zoals in de onderlinge regeling opleidings- en trainingsvereisten politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt vereist. De Raad is van oordeel dat het korps uitvoering hieraan moet geven.

4.7. De bewaring

De Raad constateert dat er geen regels met betrekking tot het dragen, onderhoud en het bewaren van wapens en munitie zijn vastgesteld zoals in het landsbesluit bewapening en overige uitrusting politie wordt vereist. Volgens het korps werd ten tijde van het onderzoek daaraan gewerkt. De Raad is van oordeel dat zo spoedig mogelijk invulling hieraan moet worden gegeven.

4.8. De procedurele afhandeling van politiegeweld

4.8.1. De melding

De Raad is van oordeel dat de wijze waarop melding van geweld plaatsvindt binnen het korps niet transparant is. Er zijn leidinggevendenden die stellen dat aangewend geweld niet altijd wordt gemeld. Er wordt geen registratie middels meldingsformulieren bijgehouden, waardoor de Raad niet op basis van documenten kan vaststellen of het Korps voldoet aan de meldingsverplichting in artikel 30, eerste lid, van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie.

De Raad is van oordeel dat bij het korps niet duidelijk is welke functionaris verantwoordelijk is voor vastlegging van de melding en dat de melding niet conform de wet geschiedt. Sommige respondenten menen dat de leidinggevende belast is met de vastlegging, terwijl de overige respondenten menen dat de functionaris die geweld heeft aangewend daarvoor moet zorgdragen. Naar het oordeel van de Raad bestaat tevens onduidelijkheid over de documenten waarin de vastlegging moet plaatsvinden. Er is evenmin eenduidigheid ten aanzien van de gevallen die in het meldingsformulier moeten worden gemeld. Anders dan het gestelde in het Landsbesluit Ambtsinstructie politie, menen respondenten dat alleen aangewend geweld met vuurwapen op het meldingsformulier moet worden gemeld. Verder blijkt dat niet alle politiefunctionarissen op de hoogte zijn van het feit dat het model van het meldingsformulier gedigitaliseerd is. Er zijn voorts geen hard copy's van meldingsformulieren op de politiebureaus beschikbaar. De Raad constateert ook dat het digitale meldingsformulier niet op een eenvoudige wijze kan worden getraceerd. Respondenten zijn onvoldoende op de hoogte van het feit dat conform artikel 32 van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie de aanleg van de handboeien schriftelijk moet worden gemeld aan de meerdere.

De Raad constateert dat door de CKPC geen functionaris is aangewezen die belast is met het coördineren en begeleiden bij het opmaken van het meldingsformulier. Respondenten wisten niet dat een dergelijke functionaris moet worden aangewezen. De Raad constateert ten aanzien van dit onderwerp dat het korps niet conform de wet handelt.

4.8.2. Opname van aangiften en klachten

De Raad constateert dat in de praktijk het BIZ aangiften en klachten opneemt van onaanvaardbaar politieoptreden. Bij het BIZ vinden structureel overleggen plaats tussen de medewerkers met betrekking tot de aangiften en klachten. Deze overleggen vinden echter niet

structureel plaats met het OM, ondanks dat het inrichtingsplan dit wel voorschrijft. De Raad acht een structureel overleg van belang in het kader van het toezicht van het OM.

De Raad constateert dat de LrC ook aangifte van politiegeweld opneemt en dat de opname daarvan volgens vastgestelde procedures (processen) geschiedt.

De Raad constateert dat bij de klachtencommissie een klacht kan worden ingediend. De Raad constateert echter dat de benoemingstermijn van de leden van de klachtencommissie conform de Ministeriële Beschikking per 1 mei 2013 is geëindigd en niet is verlengd. De Raad heeft niet geconstateerd dat er nieuwe leden zijn aangesteld en dat onderzoeken worden verricht ingevolge de Landsverordening 'Klachtencommissie Politieel Optreden'. Derhalve is de landsverordening in kwestie een dode letter. De Raad constateert dat de klachtencommissie een adviserende en bemiddelende rol speelde ten tijde dat de commissie actief was. Daarnaast beoordeelde de klachtencommissie de door het BIZ verrichte onderzoeken op hun objectiviteit. De Raad acht het bestaan van een (externe) klachtencommissie als aanvulling op de bestaande interne klachtprocedure bij het BIZ als een noodzaak zodat het vertrouwensgevoel van burgers in de objectieve afhandeling van klachten hierdoor wordt bevorderd.

Verder constateert de Raad, hetgeen ook door de Ombudsman wordt beaamd, dat het bureau van de Ombudsman zich terughoudend moet opstellen ten aanzien van onderzoeken van politiegeweld. De Raad constateert dat gezien artikel 15 van de landsverordening Ombudsman de Ombudsman niet bevoegd is om een klacht te behandelen in het geval een wettelijk geregelde administratiefrechtelijke voorziening openstaat. De Raad constateerde voorts dat afspraken zijn gemaakt met het ministerie en destijds met de leden van de klachtencommissie omtrent de behandeling van klachten. De klachtenindieners werden door de Ombudsman doorverwezen naar een aangewezen functionaris bij het ministerie en naar de klachtencommissie. De Raad acht dit correct en in overeenstemming met de wettelijke regelingen, maar constateert hierbij een praktisch knelpunt in verband met de inactiviteit van de klachtencommissie.

4.8.3. De registratie van geweldtoepassing

De Raad constateert dat de registratie bij het BIZ niet in een geautomatiseerd centraal systeem, maar in een word programma plaatsvindt. De Raad constateert uit het aangeboden overzicht dat niet alle aangiften van politiegeweld zijn onderzocht en dat de wijze van registratie niet effectief is. Zo wordt vermeld dat in het jaar 2010 een totaal van 30 gevallen van mishandeling waren, waarvan 1 van zware mishandeling en 1 van mishandeling/bedreiging. Van dit totaal zijn er 7 onderzoeken verricht, terwijl de resultaten niet geregistreerd zijn. De Raad is tevens van

oordeel dat het aantal van 7 onderzochte gevallen zeer laag is in vergelijking tot het aantal van 32 ingediende aangiften. De Raad is van oordeel dat onvoldoende concrete gegevens voorhanden zijn.

De Raad constateert dat de registratie van de door de klachtencommissie behandelde zaken onvolledig was. De registratie was beperkt tot het najaar van 2010 en de eerste vier maanden van 2011. Bij de Ombudsman zijn er slechts 1 of twee klachten van vermeende toepassing van politiegeweld ingediend. De Raad is verder van oordeel dat het OM slechts voor intern gebruik een registratie bijhoudt. De Raad is derhalve in zijn algemeen van oordeel dat de beschikbare gegevens bij de betrokken instanties vaag zijn en niet als relevante managementinformatie kunnen worden gebruikt. Er kan bijvoorbeeld niet worden uitgemaakt of het aangewend geweld waartegen aangifte is gedaan functie-gerelateerd is. Er kan evenmin worden vastgesteld of het toegepast geweld al dan niet conform de instructies heeft plaatsgevonden, aangezien de resultaten niet worden bijgehouden.

4.8.4. Projectmatige uitvoering van onderzoeken en planning

De Raad constateert dat het BIZ in tegenstelling tot het inrichtingsplan niet altijd op basis van projecten onderzoeken verricht en dat niet altijd een tijdsplanning voor het afronden van een onderzoek wordt vastgesteld. Ook de vastgestelde behandelingsperiode worden wegens onderbezetting niet gehaald. De Raad constateert dat bij de LrC geen projectmatige onderzoeken worden verricht ten aanzien van politiegeweld.

4.8.5. Het disciplinair traject

Het disciplinair traject verloopt volgens de procedures zoals vastgesteld in het rechtspositiebesluit van het korps. Een knelpunt in de afhandeling van dit traject is dat bepaalde disciplinaire straffen die vroeger door de gezaghebber werden opgelegd niet meer worden toegepast doordat volgens de respondenten geen beroepsinstantie is ten aanzien van deze straffen. De Raad is hiervan niet overtuigd aangezien er een overgangsregeling tot stand is gekomen bij de intrede van de nieuwe status van de landen. De Raad constateert ook dat wegens overschrijding van termijnen ongeoorloofde handelingen onbestraft kunnen blijven. De Raad is van oordeel dat hierdoor de discipline binnen het korps niet voldoende wordt geborgd en dat het vertrouwen dat burgers in de organisatie moet hebben hierdoor wordt geschaad.

4.8.6. Het strafrechtelijk traject

Het BIZ kan in opdracht van het OM worden belast met strafrechtelijke onderzoeken tegen een politieambtenaar, die zich vermoedelijk schuldig heeft gemaakt aan de toepassing van ongeoorloofd geweld. De Raad constateert dat tussen de LrC en het BIZ geen eenduidigheid bestaat omtrent de inzet van de LrC bij schietincidenten. De Raad constateert ook dat de LrC niet wordt ingezet in het geval een persoon zwaar lichamelijk letsel heeft opgelopen als gevolg van politiegeweld waarbij andere geweldsmiddelen dan vuurwapen zijn gebruikt terwijl dit in het (voormalig)instellingsbesluit van de LrC is opgenomen. De Raad meent dat betere afstemming tussen de LrC en het KPC moet plaatsvinden. Conform het inrichting & formatieplan van de LrC wordt de organisatie in opdracht van de PG belast met het verrichten van feiten- en/of op- en nasporingsonderzoeken ten dienste van justitie. De Raad is van oordeel dat de PG (het OM) erop moet toezien dat conform regelgeving wordt gehandeld. De Raad onderkent echter dat bij de LrC een gebrek aan capaciteit bestaat.

De Raad constateert dat het strafrechtelijk traject binnen het korps niet optimaal verloopt. Uit de aangeboden stukken blijkt dat slechts 1 geval in het jaar 2012 is onderzocht. 16 gevallen zijn wegens gebrek aan capaciteit niet onderzocht of niet afgehandeld. De Raad is van oordeel dat het korps hierin tekortschiet.

Politieambtenaren worden soms direct als verdachte behandeld na een schietincident. Uit het onderzoek constateert de Raad dat deze behandeling als een doorn in het oog door een aantal geïnterviewde politieambtenaren wordt beschouwd. De Raad is van oordeel dat duidelijke richtlijnen hieromtrent moeten worden vastgesteld.

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1. De conclusies

De Raad concludeert dat de parate kennis van de politieambtenaren met betrekking tot de normen vastgesteld in het Landsbesluit Ambtsinstructie politie moet worden verbeterd. De geïnterviewde politieambtenaren beheersen de voorwaarden, voornamelijk voor het aanwenden van vuurwapengeweld, pepperspray, fysiek geweld en de wapenstok, onvoldoende.

De Raad concludeert dat in geringe mate verplichte proeven worden gehouden voor het hanteren van gewelddiddelen. Er is een maximum aantal deelnemers vastgesteld, terwijl in de praktijk feitelijk minder deelnemers aan de trainingen participeren. Deze proeven worden evenmin ten aanzien van alle gewelddiddelen afgenomen. Politieambtenaren hanteren gewelddiddelen terwijl zij niet voldoende geïnstrueerd zijn. Er zijn politieambtenaren die ruim vijf jaar geen deel hebben genomen aan een training om de gewelddiddelen die zij dragen te beheersen.

De Raad is derhalve van oordeel dat de politieambtenaren zich niet voortdurend bekwamen in hun plichten, bevoegdheden en alle andere zaken met betrekking tot hun taken zoals bepaald in artikel 6, eerste lid, van de Ambtsinstructie politie.

De Raad concludeert dat ten aanzien van het gestelde onder sub b van artikel 10 van het Landsbesluit Ambtsinstructie politie dat de meeste geïnterviewde politieambtenaren niet als geoefend in de zin van de onderlinge regeling kunnen worden beschouwd. Er wordt niet volledig aan de planning tot bijscholing (IBT-cursus) van politieambtenaren voldaan.

De leden van het AT oefenen regelmatig met de wapens die zij hanteren. De frequentie van de trainingen van de leden van de ME is minder. Deze oefeningen vinden niet conform formeel vastgestelde eindtermen plaats.

De Raad concludeert dat de afhandeling van geweldsincidenten niet conform de ambtsinstructie geschiedt. De regels met betrekking tot de melding van geweld worden niet toegepast. Niet alle medewerkers en leidinggevendenden zijn bekend met de procedures die hierin moeten worden gevolgd. Het relevante document voor de melding van aangewend geweld is niet op eenvoudige wijze digitaal traceerbaar en er zijn geen hard copy's beschikbaar. Er wordt

evenmin registratie bijgehouden van ingevulde meldingsformulieren. Daarnaast is er geen functionaris aangewezen die het invullen van het meldingsformulier coördineert en begeleidt. Verder concludeert de Raad dat in de strafrechtelijke afhandeling van geweldsincidenten knelpunten zijn. Het BIZ is onderbezet en lukt niet alle onderzoeken te verrichten of af te ronden. Er wordt door het BIZ en de LrC geen projectmatige onderzoeken verricht waarbij tijdsbepaling zijn vastgesteld voor het afronden van het onderzoek. Politieambtenaren menen dat zij onterecht worden behandeld als zij geweld hebben aangewend doordat zij meteen als verdachte worden aangemerkt. Er bestaat ook onduidelijkheid over de gevallen waarin de LrC moet worden ingezet.

De Raad concludeert voorts dat de wijze waarop de registratie van politiegeweld plaatsvindt voor verbetering vatbaar is.

Het disciplinair traject wordt vertraagd doordat bepaalde straffen niet worden opgelegd en door gebrek aan coördinatie tussen de verschillende afdelingen van het korps worden termijnen van onderzoeken overschreden waardoor disciplinaire vergrijpen soms onbestraft blijven.

De klachtencommissie is niet meer functioneel. De Ombudsman verwijst klachtenindieners naar het Ministerie van Justitie doordat de organisatie zich als tweedelijns klachteninstantie beschouwd. Er is geen onafhankelijke en onpartijdige instantie die onderzoeken van politiegeweld verricht.

5.2. De aanbevelingen

Aan de Minister

1. Draag op korte termijn zorg voor benoeming van de leden van de klachtencommissie;
2. Draag op korte termijn zorg voor de vaststelling van regels met betrekking tot het dragen, het onderhoud en het in inbraakvrije ruimte bewaren van de wapens en munitie;
3. Maak het mogelijk dat disciplinaire straffen zoals schriftelijke berisping, buitengewone dienst en geldboete worden opgelegd.

Ten aanzien van het KPC

1. Neem op korte termijn de vervallen pepperspraybussen uit circulatie;
2. Stel op korte termijn een proces vast voor de afhandeling van het meldingsformulier;
3. Draag op korte termijn zorg voor het aanwijzen van functionarissen die het invullen van het meldingsformulier coördineren en begeleiden;

4. Draag op korte termijn zorg voor een adequate termijnbewaking bij het opleggen van disciplinaire straffen;
5. Draag op middellange termijn zorg voor de aanschaf van het wettelijk vastgestelde nazorgmiddel en nieuwe pepperspraybussen;
6. Draag zorg voor optimale en continue bijscholing van politieambtenaren met betrekking tot het aanwenden van geweld;
7. Draag zorg voor het houden van proeven in het hanteren van de gewelddiddelen om de geoefendheid van de politieambtenaren te waarborgen;
8. Draag zorg voor de nodige personeelscapaciteit bij het BIZ en dat onderzoeken projectmatig worden uitgevoerd;
9. Maak duidelijke afspraken met de LrC over hun inzetbaarheid met betrekking tot schietincidenten;
10. Draag zorg voor adequate registratie van politiegeweld;
11. Draag zorg voor het geven van een overzicht van de stand van zaken betreffende de toetsen van geweldbeheersing en de aanhoudings- en zelfverdedigingsvaardigheden in de jaarverslagen.

Ten aanzien van het OM

1. Draag op korte termijn zorg voor intensiever overleg met het BIZ;
2. Draag op korte termijn zorg voor het verlenen van toestemming voor het meevoeren van vuurwapen waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven op grond van de nieuwe Ambtsinstructie politie;
3. Draag op korte termijn zorg voor duidelijke instructies voor de inzet van de LrC bij (schiet)incidenten waarbij de politie geweld heeft toegepast dat zwaar lichamelijk letsel of de dood ten gevolge had.

Ten aanzien van het ORV en het KPC

1. Draag op korte termijn zorg voor het vaststellen van eindtermen voor de leden van het AT en de ME.

Ten aanzien van de LrC

1. Draag op korte termijn zorg voor betere afstemming met het KPC.

BIJLAGE I: Lijst van geïnterviewde personen

Het OM	Officier van Justitie
De ombudsman	Ombudsman en huisjurist
De Klachtencommissie Politieel Optreden	Voormalige voorzitter van de commissie
De LrC	Hoofd landsrecherche Curaçao
Het ORV	Sector chef Post-initiële Opleidingen en Leiderschap Trajecten
Het KPC	Teamleiders en plaatsvervangende teamleiders, medewerkers ingedeeld bij de teams handhaving en noodhulp van het KPC, leidinggevenden van de specialistische diensten AT en de ME

BIJLAGE II: Toetsingskader

Onderwerp:

1. 'Toepassing Politiegeweld'

AANLEIDING

1. Aanleiding en probleemstelling

Op grond van artikel 3, eerste lid, onder a, van de Rijkswet de Raad voor de rechtshandhaving is de Raad voor de rechtshandhaving (hierna: de Raad) onder andere belast met de algemene inspectie van de politie. De Raad heeft in zijn jaarplan voor 2014 vastgelegd welke onderwerpen dit jaar aan bod komen. Eén van deze onderwerpen is politiegeweld.

Artikel 13, eerste lid, van de Rijkswet politie⁹ verleent de politie de bevoegdheid om geweld te gebruiken. In de Ambtsinstructie politie¹⁰ is nader geregeld op welke wijze en in welke situaties een agent gebruik mag maken van geweld. De politie kan ingevolge de wet van verschillende geweldsmiddelen gebruik maken.

Op grond van de wet heeft de politie het alleenrecht op het gebruik van geweld. Dit geweldmonopolie maakt inbreuk op de grondrechten¹¹ van burgers. Uitgangspunt is dan ook het ultimum-remedium gedachte. Het gebruik van geweld moet voorkomen worden en de politie wordt geacht alleen geweld te gebruiken wanneer het echt niet anders kan. Dit vereist dat de agent op de hoogte is van het wettelijk kader, de bijbehorende bevoegdheden en voldoende geschoold is in het gebruik van geweldsmiddelen. Verder moet ervoor gezorgd worden dat agenten veilig hun werk kunnen doen en dat burgers zich niet keren tegen de agenten die er juist zijn om de burgers te beschermen. Het moet voor een ieder duidelijk zijn dat geweld tegen agenten niet geoorloofd is. De vraag is hoe dit alles in Sint Maarten verloopt.

Anno 2014 vindt de Raad het belangrijk om een beeld te krijgen van de wijze waarop de toepassing van politiegeweld binnen het KPC is georganiseerd. Dit houdt in dat voor een degelijke organisatie van politiegeweld een aantal activiteiten moeten worden verricht. Deze activiteiten gelden zowel vóór als ná de toepassing van het geweld. Tot de activiteiten vóór de

⁹ Rijkswet van 7 juli 2010, houdende regeling van de inrichting, de organisatie, het gezag en het beheer van de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet politie), Stb. 2010,337.

¹⁰ Landsbesluit, houdende algemene maatregelen, houdende de ambtsinstructie voor de politie en de buitengewone agenten van politie en regels met betrekking tot de maatregelen waaraan rechtens van hun vrijheid beroofde personen kunnen worden onderworpen voor Sint Maarten, AB 2013, no. 16.

¹¹ Bijvoorbeeld artikel 6 Staatsregeling, AB 2010, GT no. 1.

toepassing van geweld worden die in het kader van beheersing van toepassing van geweld gerekend. Onder beheersing vallen de kennis van wettelijke regelingen en de geoefendheid van politieambtenaren in de toepassing van geweld. Als activiteiten na de toepassing van geweld gelden de procedures die gehanteerd dienen te worden, vooral de wijze van melding, de registratie, het onderzoek aanpak en de disciplinaire afhandeling.

Eigenrichting is niet toegestaan binnen onze samenleving. Buiten proportioneel gebruik van geweld door de politie zorgt voor schade aan het imago van het korps en heeft een negatief effect op het vertrouwen van burgers in politie en justitie en moet te allen tijde worden beperkt dan wel voorkomen.

2. Onderzoeksvraag

De centrale vraag in dit onderzoek is:

Hoe is in Curaçao het gebruik van geweld door de politie geregeld?

Ter beantwoording van de hiervoor genoemde onderzoeksvraag zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

6. Hoe staat het met de parate kennis van de bevoegde ambtenaren over de ambtsinstructie? Is sprake van onderhoud/training van kennis en vaardigheden?
7. Zijn er verplichte proeven (bijvoorbeeld schietvaardigheid) voor het hanteren van vuurwapen waarbij automatisch vuur kan worden afgegeven?
8. Wordt in de afhandeling van geweldsincidenten conform de ambtsinstructie gehandeld?
9. Welke opvolging wordt aan geweldsincidenten, in het bijzonder vuurwapengebruik, gegeven?
10. Is er een registratie van geweldsincidenten en zo ja, leveren die een indicatie op over de mate waarin conform de geweldsinstructie is gehandeld?
11. Welke procedures worden gevolgd bij de disciplinaire afhandeling?

3. De aspecten van het toetsingskader

De aspecten die deel uitmaken van het toetsingskader zijn het volgende:

- a. **De beheersing;**
- b. **De procedures;**

Aspecten	Criteria	Indicatoren/normen
Beheersing	Er moet voldoende wettelijke basis zijn; De	a. Politiegeweld wordt juridisch voldoende geborgd in nationale en

	<p>politieambtenaren zijn op de hoogte van de wettelijke regeling(en) en richtlijnen die betrekking hebben op de toepassing van geweld en zijn geoefend in het hanteren van geweld</p>	<p>internationale wetgeving;</p> <p>b. De politieambtenaren beschikken over een IBT-paspoort naar aanleiding van gevolgde cursus;</p> <p>c. De procedures bij het toepassen van geweld zijn bekend bij de leidinggevenden;</p> <p>d. Het politiepersoneel is voldoende geoefend in het hanteren van gewelddsmiddelen</p>
	<p>Er worden proeven gehouden voor het hanteren van gewelddsmiddelen</p>	<p>Er worden IBT cursussen gegeven aan het personeel conform de eisen in de onderlinge regeling kwaliteitseisen.</p>
	<p>Er worden voldoende preventieve maatregelen genomen om geweld te beheersen</p>	<p>a. Er worden sessies georganiseerd, er worden richtlijnen en beleid opgesteld ten aanzien van aanwenden van geweld.</p>
<p>De procedures</p>	<p>Er zijn (voldoende) interne procedures in het leven geroepen voor een degelijke controle op toegepast geweld en voor de aanpak van onderzoeken, met name voor de melding, de registratie, het onderzoek aanpak en de disciplinaire afhandeling.</p>	<p>a. Bij toepassing van geweld wordt dit gemeld;</p> <p>b. Er is een meldingsambtenaar aangewezen door de korpschef bij ieder politiebureau;</p> <p>c. Er is een meldingsfunctionaris aangewezen</p> <p>d. Er zijn computers met speciale meldingsformulier ;</p> <p>e. Deze computers kunnen overzichten weergeven van het aantal toegepaste geweld, soort en bijzonderheden met betrekking tot de afhandeling</p> <p>f. Er is een procedure met betrekking tot het verloop van onderzoeken; (periode, welke dienst ermee wordt belast etc.).</p> <p>g. De diensten zijn voldoende bemest.</p> <p>h. Er is een procedure waarbij</p>

		<p>verschillende actoren betrokken zijn bij de afhandeling van disciplinaire straffen;</p> <p>i. Deze procedures zijn wettelijk danwel in richtlijnen vastgesteld.</p>
--	--	--

Naast de hierboven schematisch weergegeven aspecten, criteria en indicatoren/normen wordt als toetsingskader de wettelijke regels en richtlijnen gebruikt.

4. (Wettelijk) toetsingskader:

- a. Folterverdrag en het EVRM;**
- b. Uitvoeringslandsverordening folteringverdrag;**
- c. Landsbesluit ham Ambtsinstructie politie;**
- d. Landsbesluit ham bewapening en overige uitrusting politie;**
- e. Landsbesluit Rechtspositiebesluit;**
- f. De Onderlinge regeling houdende kwaliteitseisen, opleidings- en trainingsvereisten politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.**